

Velja po pošti:
 Za celo leto naprej . . . K 28.—
 za en mesec " 2.20
 za Nemčijo ololetno . . . " 28.—
 za ostalo inozemstvo . . . " 35.—
V Ljubljani na dom:
 Za celo leto naprej . . . K 24.—
 za en mesec " 2.—
 V upravi prejema: mesečno " 1.70
Sobotna izdaja:
 za celo leto " 7.—
 za Nemčijo ololetno . . . " 8.—
 za ostalo inozemstvo . . . " 12.—

SLOVENEK

Inserati:
 Enostolpna petlitvrsta (72 mm):
 za enkrat po 15 v
 za dvakrat " 13 "
 za trikrat " 10 "
 za večkrat primeren popust.
 Poročna oznamila, zabvalne, osmrtnice itd.:
 enostolpna petlitvrsta po 18 vin.
Poslano:
 enostolpna petlitvrsta po 30 vin.
 Izhaja vsak dan, izvenredno ne-
 delje in praznike, ob 5. uri pop.
 Redna letna priloga Vosni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
 Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
 sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
 poštne branilnice avstrijske št. 24.797, ograke 26.511,
 bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Današnja številka obsega 6 strani.

Dr. Mantuani: Vera in umetnost.

(Govor na tretjem slavnostnem zborovanju slovensko-hrvatskega katoliškega shoda.)

Ideja katoliških shodov je, prepovedati vse življenje, torej tudi izobrazbo in svetovno naziranje v Kristu. Zato obsegajo naloge teh shodov vse panninge človeškega dela: od trde tlake do najbolj zapletenega modroslovnega vprašanja, mrtvo snov in idealne duševne višine. Prav zato pa opravljajo tudi pečenje z umetnostjo, in to tem bolj, ker umetnost združuje mrtvo gradivo in preosnovno misel, a tudi zato, ker je umetnost cvet in sad vere.

Bodi mi dovoljeno, to na kratko obrazložiti in dokazati, a tudi izjaviti posledice. Ozrli se bomo na postanek in na razvoj umetnosti, pomislili bomo, kakšne naloge so nam stavljene v sedanju na polju umetnosti in kaj nam je ukrepati za prihodnost.

I.

Uprimo oko v preteklost. Duhoviti pesnik pravi:

»Ker so naši novi dnevi
 Le iz sipe starih vzeti.
 Bistro smé oko, uprto
 V prošlost, tam prihodnost zreti.«

Vsak razvoj se vrši po določenih zakonih, ki veljajo za vsako dobo. Kakor se je razcvitala umetnost v preteklosti, po istih temeljnih zakonih se vrši to danes in dopušča izvajati neizpodbitne sklepe.

»Strah božji« ni samo začetek modrosti, ampak tudi umetnosti. Kjer se sklepa vrsta darov svetega Duha, tam se začne tisti dar božji, ki je namenjen izključno človeku: umetnost. Strah pred Bogom, katerega večina ljudi v prazgodovinski dobi ni poznala, pač pa slutila in veličanstvo smrti, z vsemi zagonetkami, ki jih krije, to je bil prvi povod umetnosti. Vera v višje bitje je prva povzročila monumentalna, to je za vse čase delana žrtvališča. V Egiptu so stavili že v četrtem tisočletju pred Kristom mogočne kamenitne tempelje. Vera je torej navdahnila človeka, da je začel stvarjati umotvore višjega reda, duševno prepojenih oblik. Ti umotvori, stavljeni v verske namene, so bili zgrajeni vedno od trpežne snovi. Izginile so širne palače egiptskih Fara-

onov, sprhnela so krasna letovišča ondotnih mogotcev, ker so bila od lesa; ostali pa so tempeljni, postavljeni bogu, četudi napačno pojmovanemu. Svetišča so bila proračunjena za večnost.

Kakor v Egiptu je bilo pač tudi povsod drugod. Ogromna stavba, baabilonski stolp, je bil tempelj. Koliko dragocenega gradiva, alabastra, bron, pološčne opeke itd. so porabili, da postavijo svojemu božanstvu primerno hišo.

Celo tedaj, ko so delali bogoslužne stavbe samo začasno, so jemali za nje najboljše gradivo, najdragocenejše snovi. Najbolj poučen zgled za to trditve nam podaja II. knjiga Mojzesova, ko poroča o zgradbi svetega šotora. Zlato, srebro, bron, dragule, skrat, volno, drag les — vse so znosili skupaj: prvenstvo vsega tega je zahteval Mojzes za žrtvališče Gospodovo.

Kaj pa — ali ni bila tudi svetna umetnost razvita? Gorovo, tudi ta je bila napredovala, a presajata se je s svojimi značajnimi oblikami z verskega polja na svetno. Kdor hoče proučiti vedilne misli, tehniška načela in estetične oblike katerekoli zgodovinske umetnosti, mora proučevati le nabožne umotvore.

Kar velja za stari orient, velja tudi za grško in rimsko umetnost. Kje moremo stavbinske sloge temeljiteje proučevati, nego ob ostankih tempeljnov? Kje je mogoče kiparstvo bolje pojmovati, kakor ob sohah grških in rimskih malikov? Kje se je slikarstvo izražalo popolnejše in pesniško bolj vzvišeno nego tam, kjer se je bavilo z mitologijo? Kje dobimo v klasičnih pesnitvah vznesenejša mesta nego tam, kjer prizor nadvladuje božanstvo? zvišenejših glasov ne pozna stara glasba nego v himnih, bogovom na čast. Tako globoko je prodira verska zavest pri poganih, da se je njihova umetnost kristalizirala ob tvorih, namenjenih božanstvu, torej ob verskih proizvodih. Ko v Atenah niso imeli še nobenega gledališča, niti dirkališča, niti glasbenišča, tedaj je stal na holmu sredi mesta že velik kameniten tempelj! Torej ne samo najboljši umotvori so bili verskega značaja, ampak tudi prvi.

Grška in rimska veda, modroslovlje in politika so ustvarile obudovanja vredna kulturna središča; niso pa imele verske zaslonbe, ker niso poznale pravega Boga! In baš zato so se morali zakoni teh držav v razmerno kratkem času izsušiti in vsa velikanska stavba

se je začela v isti meri obletavati, v kateri je začela giniti vernost, dokler ni zgrmela na kup in se razsula v prah.

V razpadajoča tla staroklasične kulture pa je položila prva doba krščanstva plemenito seme, ki je poglano s svojo brezmejno kalilno močjo globoke korenine: sveta trupla mučnikov in svetnikov! Zalila jih je s potoki mučeniške krvi in jih presevala z žarko ljubeznijo. Prve, ne baš pestre, vendar pa značilne pojave krščanske umetnosti dobimo v katakombah. Tam, kjer preneha fizično življenje, tam je zasnovala sila krščanstva svojo umetnost. In ta rastlina se je razvijala in pred 1600 leti je predrta trlilo skorj starega paganizma. S Konstantinovicim milanskim ediktom je bilo krščanstvo glede na umetnost, rekel bi, kar čez noč postavljeno pred ogromne naloge. In kako se je tega dela lotila oproščena cerkev? Tako, kakor to le ona zna. Zbrala je drobce klasične umetnosti in razvila iz njih, strogo logično postopaje, novo krščansko umetnost. Očitanja, da je krščanstvo uničevalo stare priče paganske umetnosti, so dandanes samo še smela, namenoma razširjena neresnica, ki se dá najlažje s tem ovreči, da s prstom pokazemo tiste spomenike, ki jih je vera otela našemu času in modernim arheologom. Pogledimo v bližnji Trst, kjer kratkuje stolnica sv. Justa na temeljih starorimskih stavb. Ozrmo se v Poreč, v Pulj; povsod imamo rimske starine, ohranjene od krščanstva in deloma tudi izrabljene za cerkvene stavbe. Vidimo v Dalmaciji, ki je od severa do juga pravzaprav en sam velikanski muzej. Kdo je postavil cerkev sv. Donata v Zadru na klasično podlago in jo s tem činom ohranil? Kdo je obvaroval v Splitu mavzolej cesarja Diokleciana, tega preganjalca svete vere? Kdo je zaščital celo njegovo zasebno mališko svetišče, če ne ravno versko naziranje krščanstva? In kdo more prešteti vse paganske stavbe in druge umetnine, ki jih je ohranila cerkev? Kdo je ohranil modernim profesorjem literaturo rimskih in grških klasikov, ako ne cerkev v svoji nepristranosti? Kdo je položil našo glash, prvi temelj, če ne verske zahteve kulturi prijaznega krščanstva? Zato, ker spoštuje vernost dar božji pri vsakem človeku, je ravnala pietetno tudi z njegovimi umetniškimi proizvodi.

Celo hišo božjo je prikrojila sveta Cerkev po vzorcu paganske bazilike. A

vsi ti izposojeni deli so bili za novo kulturo samo surove prvine, ki jih je krščanska vera prešinila s svojim duhom in na ta način v teku poltisočletja v neprestanem napredovanju in delu stvarila svojo posebno, dovršeno, veliko, idealno umetnost.

S tem mislim, je za mislečega človeka dokazano, da je umetnost vsklila izključno na podlagi vere, da se je oprta na vero razvila in izpopolnila, in da je na svojem višku iz bogate zakladnice oddajala posojila tudi izvenverski umetnosti. Če je bila vera tudi napačna, vendar je bila pri paganih na umetniškem polju prav tako gonilna sila, kakor pri pravovernikih.

Srednjeveška umetnost: stavbarstvo, kiparstvo, slikarstvo, pesništvo in glasba ni prav nič drugega, nego cvet in sad na drevesu krščanske umetnosti, je samo izpopolnjena temeljna starokrščanska umetnost. Ta izpopolnitev se je pa vršila po mnogih potih. Vplivale so razne narodnosti, podnebje, snovi in medsebojno občevanje različnih narodov. Na zapadu ni bila umetnost nikdar bolj pod vplivom verskih načel, da, cerkvenih načel, kakor v srednjem veku.

Prišla je renesansa. To je bilo gibanje proti srednjeveškim verskim načelom, ki pa ni izhajalo iz potrebe širokih mas, ampak je bilo literarnim potom zanešeno v zgornje plasti. Slovstveniki so jeli proučevati rimske in grške pisatelje in so hoteli na podlagi tega beriva upeljati zopet starorimsko razkošno življenje, hoteli so streti kar papirnati potom verske sponse. Tudi umetnost naj bi ne zastajala. Nobena doba na primer ni stvarila toliko vrste podlih nagot, posebno Venerinih podob, nego renesansa. To je značilno in nam jasno dokazuje, kam da stremi razbrzdana tehniška spretnost — umetnost se to skorje ne sme več imenovati, ker nima idealnega smotra — ako zapusti od vere zasnovano smer.

In vendar so se ti reformatorji »naprednjaki« zmotili, dasi so delali s takimi, mesenosti se dobrikajočimi sredstvi.

Pozabili so — ali morebiti tudi vedeli niso — da je krščanska vera kulturo stvarjajoč činitelj, ki ne obstaja samo v svečanostih in pompoznih obhodih, ampak prestvarja življenje v vseh njegovih panogah. Na tla te kulture, tega svetovnega naziranja so hoteli presaditi svoje novopaganske rastike in so doživeli razočaranje, ker so

LISTEK.

Uporniki.

Poljski spisal Artur Gruščeki, poslovenil dr. Leopold Lénard.
 (Dalje.)

IX.

Kmetje, ki so vsled pritiska vladnih oblasti bili že navajeni skritega obnašanja, so postali še bolj skriti in nezaupljivi, ko so se v vasi nastanili deželni stražniki.

Vas je bila tiha in mirna. Zaman so stražniki prisluškovali, sledili, stikali povsod; nič sumljivega niso mogli iztakniti.

Podčastnik, ki se je že naveličal tega življenja med krčmo in kočo, ki jim je bila določena za stanovanje, je šel k popu:

»Kaj nas vi, batjuška, držite tukaj, kakor pse na vrvi? . . . ljudstvo je tukaj mirno, dela in moli Boga.«

»Moli katoliške malike!« je zaklical razjarjeno. »Noče pa znati pravega Boga.«

»Hm . . . to je njihova reč, se bodo že pokorili v peklenem ognju, toda kaj naj mi, stražniki, delamo tukaj?«

»Ali? . . . Vaša stvar je, da pazite na

odpadnike, če hodijo v cerkev, . . . če izpolnjujejo verske dolžnosti. Vem, da zahajajo v katoliško cerkev, zakaj ne pazite nanje?«

»Zgodi se tudi to . . . toda v vasi je mir.«

»Tako pravite vi, jaz pa vem, da ima Dobek Mihael pri sebi poljske molitvenike, preiščite v njegovi hiši, pa boste našli.«

»Hm, . . . poljske, pravite, batjuška?«

»Tako je, sam sem videl, da je njegova hči molila iz poljskega molitvenika.«

»To je nepostavno, batjuška, . . . o tej stvari napišem poročilo.«

»Kaj bi pisali.« se je nasmejal. »Najprej je treba preiskati!«

»Toda brez dovoljenja predstojnika ne smem izvršiti hišne preiskave drugače, kakor ako sem videl nepostavnost na lastne oči.«

»Toda, ako jaz povem, da so pri njem poljske knjige, potem je to tako res, kakor da bi vi sami videli.«

»Bo že tako, toda bolj varno je s poročilom,« je odvrnil podčastnik po kratkem premisleku.

»Jaz sem odgovoren pred vašim načelništvom,« je odvrnil pop, ki je res srečal Dobkovo hči, ko je šla z molitvenikom v roki iz katoliške cerkve.

Na Dobka je bil jezen, ker mu ni hotel pomoči vjeti skodljivca na polju, zdaj je pa prilika, da se maščuje, in te prilike ne mara zamuditi.

Še istega večera sta prišla dva stražnika h Dobkovim. Gospodar jih je zapazil še o pravem času, ko sta se bližala dvorišču, in prišel jima je naproti pred vrata.

»Ali si ti Dobek Mihael?« je vprašal podčastnik in stopil k njemu.

»Da.«

»Zvedeli smo, da imaš poljske knjige in prišla sva preiskat hišo.«

»Poljskih knjig nimam!« je zaklical dovolj glasno, da so ga slišali v izbi; da bi pridobil časa, je vprašal: »Ali imate od predstojništva kakšne papirje, da smeta izvršiti preiskavo?«

»Papir?« je zakričal podčastnik.

»Ah, ti »syoloč!« prokleta, jaz ti hočem pokazati papir . . . jaz sem tvoje predstojništvo, razumeš?«

»Seveda ste,« je odvrnil mirno, »toda papirja je vseeno treba.«

»Boš šel! Tu imaš papir!« ter ga je udaril silno v obraz, potegnill za roko in odtrgal od vrat. »V ječo pojdeš zaradi upora zoper vlado.«

»Saj se ne upiram, toda vidva ni-
 * Prokleta golazen

mata pravice pretepati.« je zaklical Dobek razburjeno.

»Pravico!« se je zakrohotal podčastnik ter se obrnil k stražniku: »Hej, Jakob Vasiljevič, nauči tega psa pravice!«

Udarci so se usuli po kmetu in stražnika sta stopila v izbo.

Preiskala sta shrambo, prekučnila skrinjoh, premetala posteljo, stikala po policah, omarah, pod klopmi, pogledala sta celo v prazni panj, slednjič je pa Jakob Vasiljevič pogledal za podobo Matere Božje in zaklical razveseljen:

»Tu je poljska knjiga!«

»Daj sem!« je skočil podčastnik.

Gospodar in gospodinja sta pobledela in pogledala očitanje na štirinajstletnega dečka, ki je v zadregi povetil objokane oči.

Med tem je pa podčastnik z uradno resnim obrazom razgrnil papir in pokazala se je številka časnika: »Nedeljski časnik«, ki izhaja v Varšavi, a ker ni znal čitati po poljsko, se je obrnil k stražniku:

»Hej, Jakob Vasiljevič, to je vendar poljski tisk?«

»Menda že.«

»Ah, ti pasji sin, si rekel, da nimaš poljskih knjig . . . ti golazev, ne veš, da postava prepoveduje poliske knjige? . . . Kaj?«

njihove plantaže postale blamaže. Komaj 150 let je trpela ta vegetacija, a že se je začela leviti navzlic temu, da ji je prišla na pomoč Luthrova reformacija, ki je kolikortoliko povdarjala zopet pozitivno krščansko stališče, dasi je je negirala v praksi. In zopet je bila prava vera, katolicizem, ki je izvel voz iz grezi, in to ne samo zase, ampak tudi za protestanstvo. Kar je baroka velikega in trajnega ustvarila na polju umetnosti, to je bilo zasnovano od katoliškega uma, osobito od jezuitskega reda! Baroški slog je slavospev katoliškemu prepričanju, pozitivno - kulturnemu delu in verski požrtvovalnosti. Res je, da je tudi baroška doba izpremenila vnanost svojih proizvodov — a samo vnanost. Pa tudi ta je logična dedukcija iz svetovnega in verskega naziranja, iz veselja nad požrtvovalnim katolicizmom. To je torej dokaz iz zgodovinskega razvoja vseh umetnosti, dokaz, ki priča, da je res vernost in vera sploh, posebej pa krščanstvo vir vse umetnosti.

II.

Naša doba je pa pozabila, kakor se nam hoče videti, kje da je pravi vrelc velikih idej, navduševalnih nagibov in umetniških nalog, katere se ne ozirajo na ozke meje revne časnosti. Če misli umetnik, da more na drugi nego na verski podlagi ustvariti vzvišen, idealen tvor trajne vrednosti, se moti. Tak umotvor začasno velja, a njegov obstanek ne more biti trajen zato, ker je nastal na plitvini mimogredočega okusa. Skušnja nas uči, da so se v zadnjih tridesetih letih načela in nazori o umetnosti večkrat temeljito izpremenila in z njimi bistvenost in oblika umotvorov. In vselej je velik krik proglašal novo »načelo« za edino pravo. To pa zato, ker so umetniki večinoma zapustili zgodovinsko, nadelano cesto ter so hoteli pohiteti čez celo zelenico — a so zašli. Tako delajo, recimo, smeli hribolazci, ki iščejo novih potov, kateri vodijo navadno na pokopališče najbližje gorske vasi.

Ostanimo na dobri cesti, ki so nam jo zgradili pretekli časi, ostanimo na zgodovinski podlagi verske umetnosti. Sedaj pa vprašajmo: ali smemo naprej stremeti? Ali nima naša doba tudi svojih potreb? Ali ne povzročuje moderna tehnika novih oblik in konstrukcij? In posebno: ali odobrava tudi vera sama umetniški napredek? Na vsa ta vprašanja moramo odgovoriti z odločnim da. Napredek je nepretrgana tradicija katolicizma na vseh poljih — izvzema seveda temeljne resnice svete vere. To je povse logično. Ako sem veren, mora biti moja vera urejena, pametna; imeti moram za to svoje razloge, da verujem. Poznati moram — v kolikor je to sploh mogoče — Boga po njegovem razodenju in po njegovih delih, ki so tudi vrsta posrednjega razodenja. Zato prdira človeški duh v nebesne višine in daljave, zato vrta v zemljine globočine. In kar ni še dostopno mehničnemu orodju in kemični razkrojni, to je predmet misli, hipoteze, sestava. Vernik išče tem potom povsod Boga in njegovo vsemogočnost. In kjer napreduje kultura snovi in misli, tam umetnost ne more zaostati; saj ona izraža vsakodobno mišljenje v snovi. Razvoj je torej po naravi potreben, napredek neizogiben. Cerkev, zaščitnica in razširateljica vere, je bila vedno z napredkom. Ni ga pojava v človeškem življenju, da bi ga bila zavrgla,

»Saj to ni knjiga, ampak časnik, katerega sem našel v mestu.«

»Ti si našel?« se je zaničljivo nasmeljal, »ah, ti grdi lažnik, pri nas v mestu ni poljskih časnikov... ti si kupil? Kaj?«

»Ne, res da sem našel, sicer je pa to varšavski časnik.«

»Ah, ti prokleta kača, spet lažeš, ali ne veš, da je vseeno, če varšavski, ali peterburški, ako je poljski, ga ne smeš imeti pri sebi in čitati.«

»Vem, toda nisem čital... shranil sem ga, da bi zavil vanj kruh.«

»Toda bil je za podobo, kot kakšna sveta stvar... no, preiskava bo pokazala, odkod ga imaš in zakaj... to je poljska propaganda,« se je zasmejal zadovoljno. »Zdaj se pa obleci, da pojdeš z nami, gospod načelnik bo že izvel iz tebe resnico... ali veš, kaj so batine?«

Objokana žena in hči sta mu hitro pripravili obleko in perilo, ker sta vedeli, da se preiskava in kazen za poljske tiskovine ne konča hitro.

Dobek je molče sprejel stražnikovo povelje, šele pri odhodu je rekel ženi:

»Skrbi za gospodarstvo in živino, pri žetvi vam bodo pa pomogli Malinovi, Bal in Šelog. Zdravi, Bog vas varuj!«

(Dalje)

če le ni nasprotoval njenim temeljnimi načelom in osnovnim resnicam. Ista verska kultura, ki je vstvarila starokrščanski slog, je razvila iz njega romanski in gotski, renesanski in baročni, empirski in romantiški slog; vse je sprejela v svoje okrilje istotako, kakor tudi modernega ne odklanja, ako ne nasprotuje njenim načelom. Cerkev je sprejela himne v klasičnih merilih, gojila razpredene sekvence in trope in ni odklonila niti humanistično navdahnjenih pesni. Ona je rabila enoglasno petje, ki se imenuje po Gregorju Vel. »gregorianski koral«, zato, ker je ta veliki papež stare napeve zbral in jih uredil; ni se pa branila večglasnega petja, ni načelno odklanjala orgel in drugih glasbil. Da imamo danes tako razvito glasbo, to je osnovna zasluga krščanstva in svete Cerkve. Iz vsega tega sledi za nas katoličane dolžnost, da po zgledu svoje matere stremimo naprej in pospešujemo tudi nove pojave na polju umetnosti — ako nimamo zoper nje tehničnih in versko - bistvenih pomislekov. Mi smo moralno obvezani, da ne delamo sveti Cerkvi in njenim vzvišenim ciljem zaprek iz kratkovidnosti. Vera zahteva od nas pospeševanja duševne kulture, torej v prvi vrsti umetnosti.

S tem je pa v najožji zvezi naše razmerje do umetnika; torej zelo važna socialna plat teh odnošajev. In zopet je naša vera, ki nam naj narekuje stališče: spoštovanje do ljudi, ki jih je Bog sam oblagodaril z darom umetnosti, pravičnost do njih, skrb za njihovo izpopolnjevanje. Ako ne bomo umetnikov podpirali, ugonobili bomo sami eno najvažnejših kulturnih sil in umetnost bo začela hitro razpadati. Na podlagi svoje vere imamo dolžnosti do umetnikov zaradi umetnosti, ki naj daje Bogu čast, nas pa naj zbliža z Bogom in nas dvigne od zemeljskega prahu kvišku.

A tudi umetnik ima svoje etične dolžnosti. Bog mu je podelil dar umetnosti in mu s tem zahteval socialno nalogo, ki jo ima vršiti. Ako tega ne izpolnjuje, izgubi pravico svojega občinstva. Vera zahteva od umetnika, da blaži s svojo umetnostjo značaj in strasti svojega bližnjega, da ga razvedri v težkih dobah tega življenja in ga zbliža z Bogom. Zato je pa neobhodno potrebno, da umetnik pozna duševni položaj in potrebe svoje okolice, da se prilagodi razmeram, da se umetniško, a razumljivo izraža, da osredotoči svoje mišljenje in stremljenje v idealni nalogi, ne pa samo v vprašanju odškodnine. Nebrzdana prostost je dober moč, tudi navzlic neugodnim razmeram tvori in delati, zato, ker moralni smoter prevladuje in mu daje zadostila ne glede na zaslužek.

S tem pa nikakor ne trdimo, da je zaslužek pri umetniku stranska stvar ali celo, da je treba umetnika »trdo držati« in mu kar le mogoče majhne vsote dovoljevati. Ne. Tudi to ima moralno, v veri oprto stran. Vsak delavec je svojega plačila vreden in tisti, ki umetnosti služijo, naj tudi od umetnosti žive.

V tem razmerju med umetnikom in naročnikom naj bi se umetnost naših dni na podstavu vere in etike razvijala. Novodobnim zahtevam ni stavi-tični nobenih zaprek, dokler niso zoper verska načela, a tako izvršene, da so umljiva. Odklanjati pa nam bo z vsjo odločnostjo proizvode, ki nasprotujejo bodisi po uprizarjenih snovi, po napačnem zasnutku ali po obliki načelom pozitivnega krščanstva.

III.

Iz tega umetniškega proizvodjanja pa naraščajo ponekoliko našemu času, osobito pa prihodnosti, daljnje etične naloge. Preteklost nam je podarila vrsto umetnin, dragocenih svedokov naše prejšnje kulture, estetičnih načel, verskega čuta in gospodarskih odnošajev. To so neke vrste svetinje, ob katerih nam stopajo pred oči davni časi in nam vzbujajo spoštovanje do naših prednamcev. Take svedoke je treba ohraniti, varovati, negovati. Ako jih pustimo v nemar in zakrivimo njihovo propast, smo ravnali nekulturno. Tudi tukaj je zopet vera, ki nas opominja. Četrta božja zapoved veli: »Spoštuj očeta in mater!« To spoštovanje se vrši tudi tako, da imamo v časti njihovih zapuščino kulturnih in umetniških predme-

to; kajti v njih živi duh naših pradedov in vsa ljubezen, vse upanje, vsa vera, ki so jo v nje položili.

Na tem polju se pri nas na Slovenskem, osobito na Kranjskem, zelo greši. Brez vsake pietete podirajo rojstne hiše ljudje, ki bi imeli nešteto drugih potreb. Na njihovo mesto postavljajo sedaj večidel zidane zaboje, v katere uderejo nekaj lukenj za okna in nanja pa poveznejo preganjeno ploščo za streho. Tako uničujejo svoje rajstne domove in z njimi vse pietete vredne spomine tisti ljudje, ki so bili v Ameriki. Tako počenjanje je zoper vsako pieteto, zoper spoštovanje pradedov in mnogokrat tudi zoper krščansko moralo. Otrokom vzamejo taki gospodarji ves čar lepih spominov na dom, ki ga je postavil ded, v katerem je trpel in se veselil, ljubil in se žalostil.

V hiši izginja oprava, stara oprava, pri kateri je ljubezen do otrok in vnukov vodila dedu roko, ko jo je pripravljaj. In skrivaj ginejo obleke, v kateri je šla babica k poroki, prti, ki so ležali na krščencu, blazine, na katerih je počivala dedova glava na mrtvaškem odru — in to večinoma brez potrebe, morebiti samo zato, da more mati dati otroku par vinarjev za sladkarije ali da si sama kupi nepristno iglo ali trak od neprave svile. Kaj menite, ali se tako ravnanje dá opravičiti pred sodnim stolom tenke vesti? Ko bi živa vera prešinjala vse sloje, bi se kaj takega ne dogajalo tako pogosto.

Vaška cerkev ima krasen, umetniško izdelan, a obledel oltar. Ključarji se snidejo kje pri sosedu ali v gostilni in uganejo z združenimi močmi, da oltar ni ničemur več podoben, da ima ta in ta podružnica lepšega in da tudi zavedna vas ne sme zaostajati. Pa gredo k župniku in ga pregovore, ako ta ni posebno trdne volje, da odstrani staro umetnino, a jo nadomesti z novo — »umetnino«. Ali mislite, da se dá tako počenjanje zagovarjati in da je vera opravičuje?

Takih slučajev bi mogel navesti nepregledno vrsto.

To, kar naša doba vstvarja, bo zadel čez nekaj let enaka usoda, ako naša deca ne bo prešinjena žive, na vse potrebe našega življenja raztezajoče se vere in ljubezni. Umetnost ji mora postati neka živa potreba, kakor je bila v srcih naših očetov in mater. Še pred polstoletjem je živel pojemajoče življenje pri nas po deželi čut za lepoto. Hiše, orodje, obleka — vse je nosilo pečat tega lepočutja. Zakaj? Zato, ker so bili ljudje tako vzgojeni, ker so koreninili v veri in ker se niso enostransko pehalj samo za materialnim dobičkom. In danes, ko je tudi priprost kmet v bolj-ših denarnih odnošajih, ravno danes izmira ljudska umetnost in čut in potreba za njo, ker moč svete vere še ni prišla do urejevanja te ohranjajoče vlesile. Tudi tu moramo zastaviti. Mnogo bomo na boljšem v tem oziru, ako se razidemo s tihim, a trdnim sklepom v naših srcih, da začnemo tudi na tem polju glas vere vestneje poslušati in naše kulturne potrebe harmonično urejevati.

Katoliški shod nas je tu zbral v velikem številu. Kakor ogromnih orgel piščali, tako bi se dal prisposodabljati naš zbor. Mali in veliki, visoki in preprosti; nekateri stoječi v ospredju, kakor svetlo zlikane kovinaste piščali, drugi v senci, v ozadju, kakor lesene piščali v omari. A vsak ima svoj značaj, svojo individualiteto, svoj glas. In kakor izdelovalec orgel vsako piščal skrbno uglaši, tako bodi vsak izmed nas na delu, da uredi glas svojega katoliškega prepričanja in naziranja v svojem srcu in v srcih tistih, ki so mu izročeni, da bo vse njegovo življenje in pojmovanje tudi glede kulturnih pojavov prerajeno v Kristu. Kadar pa bo prišlo do javnega izpoznavanja naših kulturnih načel, tedaj naj zaori ubran akord naših vrst, kakor iz velikanskih orgel enotno in jasno: v Kristu!

Balkanski dogodki.

SPREJEM BULGARSKIH DELEGATOV V CARIGRADU.

Berolin, 4. septembra. Iz Carigrada se poroča: Bulgarska delegata Savov in Tošev sta s svojimi vojaškimi izvedenci dospela semkaj. Sprejel jih je bulgarski poslanik Načović in generalni ravnatelj političnih stvari v turskem zunanjem ministru Salih beg. — Iz Sofije se poroča, da je sijajni sprejem delegatov v Carigradu napravil na bulgarske merodajne kroge dober vtis in smatrajo to za ugodno znamenje za potek pogajanj.

TURKI V KSANTIJU IN GUMULDZINI.

Dunaj, 4. septembra. »Neue Freie Presse« se poroča od posebne strani: Bulgarski delegati bodo, še predno se začno prava pogajanja, zahtevali, da Turčija

svoje čete z desne strani Marice umakne. Turška vlada je sicer doslej vedno zatrjevala, da so čete, ki so zasedle Ksanti in Gumuldžino, irregularne, sestoeče iz tamosnjega prebivalstva; toda po uradni poročilih bulgarske vlade so to redne turške vojaške čete. Kakor hitro bo Turčija ugodila gornji bulgarski zahtevi, bo bulgarska vlada dotične kraje takoj zasedla s svojimi četami in uvedla redno upravo.

PORTA NE ODJENJA.

Pariz, 4. septembra. Glasom zanesljivih poročil Porta ni voljna Bulgariji še kaj več koncedirati in izjavlja, da je to, kar zahteva, minimum.

BULGARIJA BO ZAHTEVALA REVI-ZIJO BUKAREŠKE MIROVNE POGODBE.

Berolin, 4. septembra. »Voss. Zeitung« poroča iz Sofije: Ko se doseže sporazum s Turčijo, namerava bulgarska vlada velesilam poslati noto, v kateri bo z ozirom na svoje teritorialne izgube v Trakiji, s katerimi se pri sestavi mirovne pogodbe v Bukarešti ni računalo, opozorila na potrebo, da se ta pogodba revidira.

TEŽAVE MED SRBIJO IN ČRNOGORO.

Dunaj, 4. septembra. Pri včerajšnjih pogajanjih med Srbijo in Črnogoro so v zadnjem trenutku nastopile resne težave, ki so jih povzročila nova navodila s Cetinja. Nesporazum je tako resen, da je črnogorski delegat Vukotić odpotoval. Kakor se čuje, gre za plodno ozemlje krog Peči; že preje se je nesporazum pojavil radi rodovitne prizrenske okolice. Ako se Srbija in Črnogora ne bosta mogla pogoditi, bo glasom bukareške mirovne pogodbe o njenem sporu razsodil grški kralj Konstantin ali pa rumunski kralj Karol.

KAJ PRAVIJO V BELGRADU O POGAJANJH S ČRNOGORO.

Belgrad, 4. septembra. Vesti, ki se zadnji čas razširjajo od neke strani, češ, da je med Srbijo in Črnogoro nastal resen nesporazum radi meje, so samo pobožna želja. Med Srbijo in Črnogoro gre še za veliko važnejša vprašanja nego je določitev meje in je le naravno, da ureditev tako dalekosežnih vprašanj zahteva časa. Obe srbski kraljevini bosta sklenili medsebojno carinsko zvezo in treba najti ključ za razdelitev skupnih carinskih dohodkov. Črno-gora zahteva več, nego bi ji šlo po številu prebivalstva in se pri tem sklicuje na večjo revščino svojega prebivalstva. Srbija se bo na to dejstvo tudi ozirala in ugodila Črno-gori. Vrhutega pa imata obe državi urediti skupno armadno vprašanje in vprašanje enotnega vodstva zunanje politike. Vseh teh vprašanj ni mogoče čez noč rešiti, a rešila se bodo v popolnem sporazumu obeh držav.

ČRNOGORCI NAPADLI ALBANSKO VAS.

Dunaj, 4. septembra. Iz Skadra se poroča: Črnogorske čete so napadle vas Puthay, streljale na prebivalce, vdrle v hiše in počenjale grozovitosti. 10 oseb je bilo z bajoneti težko ranjenih, med njimi tudi ženske in otroci.

MODRI SKLEPI LONDONSKE KONFERENCE.

Belgrad, 4. septembra. Z ozirom na nedavne vesti, da Srbija Albancem brani dostop na trg v Debru, Prizrenu in Djakovici, se z merodajne strani daje tole pojasnilo: Srbska vlada je na londonski konferenci, ko so se določale severne albanske meje, opozarjala na to, da je za prebivalce v okolici Debra, Prizrena in Djakovice v gospodarskem oziru naravnost življenjskega pomena, da se ozadja teh mest ne odtrgajo od Srbije. Saj so ta mesta edina tržišča, na katere okoličani lahko spravijo svoje pridelke; Skader je zanje preoddaljen in vsled silnega divjega gorovja popolnoma nedostopen. Kljub vsem tem dokazom je pa Evropa te kraje dodelila Albaniji. Srbija je seveda na svojih tržiščih uvedla carino, ki velja enako za vse inozemce, torej tudi za Arnavte. Tega pa Arnavti nočejo razumeti in so se pritožili pri velesilah. Le-te so tudi njim v prilog posredovale v Belgradu, toda ko jim je srbska vlada pojasnila svoje popolnoma pravilno stališče, niso mogle ugovarjati.

DONAVSKA FLOTILA V PESTI.

Budimpešta, 4. septembra. Donavska flotila, ki je radi balkanske vojne vso zimo prebila pri Petrovaradinu pod zakurjenimi kotli, se je danes opoldne po skoraj enoletni odsotnosti vrnila v Budimpešto in se usidrala v stari budimski luki. Flotila sestoji iz 6 monitorjev, ki se bodo vzeli v pravo in najbrže razorozili, potem se pa usidrali v zimskem pristanišču.

SAN GIULANO IN BERCHTOLD SE ZA ENKRAT ŠE NE SNIDETA.

Dunaj, 4. septembra. »Wt. Allg. Ztg.« izve od poučene strani, da bo italijanski zunanji minister San Giulano sicer nedvomno vrnil Berchtoldov obisk, toda ne v septembru, marveč kasneje. V zunanji politiki je namreč še več vseh, nepojasnjenih vprašanj, ki

še niso zrela za pogovor. Zato San Giuliana za enkrat ne bo v Buchlavo.

IZ LAŠKE DIPLOMACIJE.

Rim, 4. septembra. Laški poslanik r Parizu Tittoni namerava odstopiti in se zopet posvetiti parlamentarnemu političnemu delovanju.

Dnevne novice.

+ Častna občana. Občinski odbor v Dobrunju je v svoji seji dne 31. avgusta t. l. imenoval svoja poslanca gg. deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča in predsednika c. kr. kmetijske družbe Franciška Povšeta za častna občana. Obenem je čestital deželnemu glavarju k 50letnici z željo, da bi še dolgo vrsto let deloval na najvišjem avtonomnem mestu v deželi, v korist naroda in domovine, ne ozirajoč se na neopravičene napade in obrekovanja od strani nasprotnikov.

+ Kmečka zveza za Belo krajino priredi javne shode v nedeljo dne 7. septembra v Metliki v dvorani Hranilnice in posojilnice po osmi sv. maši, v ponedeljek dne 8. septembra v Črnomlju pri g. J. Skubicu po rani sveti maši in popoldne ob 3. uri na Krvoškem vrhu pri Plutu. Na vseh shodih poroča državni poslanec g. Evgen Jarc. Možje in mladeniči, udeležite se teh shodov v obilnem številu! — V torek ob 10. uri popoldne bo seja Kmečke zveze v dvorani Hranilnice in posojilnice. Seje se udeležijo tudi g. poslanec E. Jarc.

+ K položaju na Hrvaškem. »Pester Lloyd« se preko Dunaja poroča iz Zagreba, da se je baron Skerlec z zapupniki hrvaško-srbske koalicije v glavnih vprašanih že sporazumel. Sabor ima biti v najkrajšem času sklican. Izjemo stanje, zlasti pa preventivna cenzura, se ima neposredno odpraviti in upostaviti ustavna vlada pod banstvom barona Skerleca Tisza bo ogrskemu parlamentu že jeseni predložil načrt za izpremembo službene pragmatike za železničarje. List pripominja, da se teh vesti še ne more kontrolirati, da pa ne zvane neverjetno; samo kar se tiče izpremembe železničarske pragmatike, ni misliti, da bi se izvršila v zmišlu znanih želja hrvaško-srbske koalicije, marveč bo pri tem merodajno samo mnenje ogrske vlade (?).

— Zopet smrtna nesreča v vevški papirnici. Včeraj popoldne je 49 let stari delavec Peter Šubert v vevški papirnici vzdigoval težke tovore. Pri tem se je tako pretegnil, da je moral v bolnišnico, kjer pa je vsled dobljenih notranjih poškodb takoj umrl.

— Nesreča v Karavankah. — Grozen doživljanj turistke. 31. avgusta se je knjigovodkinja gđna Avgusta Wykoulak v Celovcu odpravila na izlet na Vrtačo v Karavankah. Od tedaj ni bilo več nobenega glasu od nje. V ponedeljek jutraj je neki drvar v skalah na Vrtači slišal klice, za katere se pa najprej ni zmenil. Pozneje se je pa le podal proti onemu mestu, odkoder so klici prihajali, toda popoldne je nastala tako strašna nevihta, da se je moral vrniti. Ko je prišel do celovške kočje, je naznanil, kar je doživel. V koči se je slučajno nahajal grof Attems, ki je takoj pismeno poročal v Bistrico v Rožno dolino. Ondi so dobili poročilo ob 10. uri zvečer, nakar se je nemudoma odpravila na pot ena civilna in ena vojaška rešilna ekspedicija. Slednja je o prvem jutranjem svitu dospela do celovške kočje in takoj odšla dalje v vrtaške stene. Nevihta jo je silno ovirala. Končno se je poveljniku vojaške ekspedicije poročniku Schusterju od cesarskih lovcev posrečilo z nekaj možmi najti in dospeti do ponesrečene turistke in jo prenesti v kočjo na Stolu. Bila je gđna Wykoulak, ki sedaj leži v hudi vročici. Strašne so bile ure, ki jih je ponesrečenka prestala v skalovju. Svojo nesrečo je opisala takole: V nedeljo se je vzpela na vrh Vrtače. Tam se ji je iz rok izmuznil nahrbtnik, v katerem je med drugim imela toplo obleko, in zdrsnil po vzhodnih stenah. Splezala je za njim in pri tem zašla v skalovju. Končno je dospela na točko, odkoder ni več mogla ne naprej ne nazaj. Čisto sama, lahko oblečena, je prebila tu dve noči in tri dni! Preko nje je divjala strašna nevihta in snežni metež. Bila je že popolnoma obnemogla in ako bi bila pomoč prišla le par ur kasneje, bi bilo prepozno.

— Bohinjska Bela. Prostovoljno gasilno društvo na Bohinjski Beli obhaja v nedeljo dne 14. septembra petnajstletnico svojega obstoja. Pri slavnosti sodeluje godba Katoliškega delavskega društva na Jesenicah.

— Kakšni cestni napis se nahajajo ob naših državnih cestah. Na kraju, kjer se cepi polhograjska cesta od tržaške ceste, je zasajen v tla železen drog, ki ima izbočeno besedilo: Cesta v Polhor gradec. Nemško besedilo je, seveda, pravilno. Naj se tablo takoj popravi!

— Orožne vaje končane. Letošnje sklepne orožne vaje na Notranjskem, ki se jih je udeleževalo kakih 17.000 mož, so se včeraj popoldne zaključile. Moštvo se vrača v svoje garnizije deloma peš, deloma z železnico. Vse dosluženo moštvo in rezervisti, ki so bili poklicani k orožnim vajah, se takoj odpuste. 27. pešpolk se vrne z vaj peš tekom jutrišnjega dneva. — O teh vojaških vajah se nam poroča: Zadnje dopoldne se je streljalo z ostrimi naboji. Udeleženci rezervniki pripovedujejo, da so se pripetili pri tem dve veliki nezgodi. Ustreljen je bil namreč neki domobranski rezervnik, oče več nepreskrbljenih otrok. Tudi neki stotnik je bil med vajo zadet od kroglice, manjka pa o tej nezgodi natančnejših poročil.

— Shod hrvaških in srbskih čebelarjev bo v Karlovcu, kjer se bo poleg drugega razpravljalo tudi o udeležbi hrvaških, srbskih in sploh jugoslovanskih čebelarjev na velikem kongresu Zveze slovanskih čebelarjev v Pragi 1. 1914.

— Rešeni otrok. Iz Kozarjev pri Ljubljani. Prijatelj našega lista nam piše: Nedavno tega so kozarski otroci brazdali po Malem grabnu, ki teče mimo Kocjanovega vrta. Struga je jako različna: tu voda do členkov, koj na to pa kotlja, da ni varno vanjo, ako človek ne zna plavati. Triletna deklica M. P. je zašla, ko bi trenil, v tako kotljo. Drugi otroci so hiteli po njeno mater. Gostilničarka M. D. je videla preplašene otroke, pa jih je vprašala, kaj da se je zgodilo. Ko so ji povedali, da bo P. ova Micka v kotlji utonila, je stekla z dekle vred k vodi. Tu se ji je nutil obupen prizor tonečega otroka. Cepetalo je revše z nožicami, mahalo z ročicami, pa se ni moglo zagnati nad vodo. Samo lasje so pomahljali iz vode. Imela je že mrtvaške oči. Stopita brž ena za drugo v vodo, se dobro držita za roke, pa jo z grabljami privlečeta h kraju. Deklica je prišla kmalu k zavesti. Sam Bog je dal, da sta bili ti dve ženski tam. Preden bi bila prihitelna mati, bi bila deklica gotovo utonila. — Ob rešenem vrtu je lansko poletje utonil dveletni otrok. Starši, pazite na otroke!

— Nepredvidno streljanje s topičem. Na predvečer sv. Janeza obgl. so fantje iz Golega brda h godu posestnika Janeza Trampuša s topičem oddali nekaj strelcov, za kar jim je Trampuš dal za žganje. Od pijače razvneti so okoli 10. ure ponoči prenesli topič k hiši Janeza Ločnikarja, s katerim je Jožef Zlebnik oddal en strel, pri tem se je pa posluževal gorečega papirja. V neposredni bližini ležal je pa na zemlji Jože Bezljaj. Ni izključeno, da je bil topič nagnjen, kajti pri oddanem strelju je bil Bezljaj zadet v levo koleno in tako nevarno poškodovan, da so ga morali oddati v deželno bolnišnico. Nevarnost je pa bila tudi za Ločnikarjevo s slamo krito hišo, kajti strel je bil oddan iz daljave 6 metrov od te hiše in je le srečnemu slučaju se zahvaliti, da ni padla kaka iskra na slamnato streho ter bi bil požar lahko uničil tri gospodarska poslopja.

— V steklarni ponesrečil. Janez Miglič, 22 let stari steklarski pomočnik, se je dne 26. avgusta t. l. v steklarni v Toplicah opekel z vročim steklom in se zboldel s stekleno špičo v desno nogo, kar je imelo za posledico, da je vsled zadobljenih poškodb dne 2. t. m. v tukajšnji deželni bolnišnici umrl.

— Okraden nemški mornariški častnik. Neki častnik nemške vojne mornarice se je med vožnjo iz Reke ustavljal v St. Petru. Tu mu je bila iz žepa ukradena tobačnica, v kateri je imel 160 kron.

— Umrl je v Idriji France Poliška, c. kr. rudar v pokoju.

— Razpisana srednješolska mesta. Od 15. do 31. avgusta so bili izdani sledeči razpisi: Gmunden (rlg. T. 8. sept.). Suplente: Moste na Češkem (rlg. L. G. d., D. I. g., M. Ge.), Dunaj XVIII. (r. D. F.), Dunajsko Novo mesto (g. M.), Feldkirch (g. M. Nl.), Linc (g. H.), Celovec (g. Z. asist. mesto). — Kratice in znaki kakor navadno.

— Igranje v ogrski razredni loteriji je prepovedano. Znano je, da ogrski kolektanti skušajo z vsemi sredstvi razpečati srečke ogrske razredne loterije tudi na Kranjskem in se v doseg svojega namena poslužujejo celo zavitkov z napačnimi naslovi. Občinstvo se svari pred nakupom omenjenih srečk. Neprijetne posledice protipostavne nabave teh srečk so, kar je bilo že enkrat objavljeno, da se srečke zaplenijo, morebitni dobitki zapadejo v korist države, poleg tega pa mnoga zamudna pota, ter občutljive denarne kazni. Zatorej ne naročajte srečk ogrske razredne loterije, ako jih pa dobite brez naročila, uničite jih ali pa izročite finančni oblasti. — C. kr. finančno ravnateljstvo v Ljubljani, dne 30. avgusta 1913.

— Stalno gledališče v Dalmaciji. Na inicijativo gledališkega odbora v Dubrovniku, Šibeniku, Spletju in Zadru je znani gledališčni ravnatelj Čirić sestavil gledališko družbo, ki bo zaenkrat predstavljala samo igrokaze in komedije. Pokroviteljstvo nad novim gledališkim podjetjem je prevzel deželni odbor v Zadru in ravnateljstvo zagrebškega deželnega gledališča.

— Uredništvo »Slovenca« potrjuje, da članek: »Velik čudež v Gorici«, katerega je priobčil »Slovenec« v št. 190, v obliki, kakor je bil priobčen, ni izšel izpod peresa g. dr. Leopolda Lenarda. Potrjujemo tudi, da nam on ni pošiljal iz Goriškega nobenih drugih dopisov politično strankarske vsebine. — Uredništvo »Slovenca«.

Kolera.

Dunaj, 4. septembra. Razen delavca Kriegerja so izpustili iz bolnišnice tudi vse osebe, ki so prišle v dotiko s solunskim trgovcem Pardo in bile zato pod nadzorstvom. Dognalo se je, da niso bile okužene. Pardo ostane še nekaj časa v bolnišnici kot bacilonosec.

Praga, 4. septembra. Vesti, da so se med moštvo, ki se je vrnilo iz Bosne, pojavila kolera podobna obolenja, so glasom merodajnih obvestil popolnoma brez podlage.

Zagreb, 4. septembra. V Bošnjacih, kjer je bilo doslej 21 slučajev kolere, že dva dni ni bilo nobenega novega slučaja. Iz štirih okrajev se je naznanil po en nov sumljiv slučaj. V 19 sumljivih slučajih zadnjega časa se je dognalo, da je šlo deloma za cholera nostras, deloma za druga brezpomembna obolenja.

Vukovar, 4. septembra. Radi kolere so komitatne oblasti prepovedale vse letne sejme v sremskem komitatu. Sodne in finančne oblasti so dobile ukaz, da ne vabijo strank iz okuženih krajev. Osješka komitatna oblast je predlagala vladi, da se cel sremski okraj proglasi za okužen.

Nyiregyhaza, 4. septembra. V Nyelhertho je na kolero podobnih znakih umrl voznik Geninger. Drobovje so poslali v bakteriološko preiskavo v Budimpešto.

Debreczin, 4. septembra. Delavec Jož. Nagy iz mestne plinarne je danes na kolero umrl. Med delavstvom plinarne je nastalo veliko razburjenje.

Lvov, 4. septembra. V dveh na ogrski meji ležečih vaseh je na kolero podobnih znakih obolelo 9 oseb, 5 od njih je umrlo. Kolero so najbrž zanesli rezervisti z juga. Drugače v celi Galiciji ni nobenega sumljivega slučaja in so vse tozadevne nasprotne vesti brez podlage. Orožništvo na ogrski meji se je pomnožilo; vsi potniki iz Ogrske morajo v petdnevno karanteno.

Sarajevo, 4. septembra. Stanje kolere 3. septembra: V mestu Tuzli je umrl 1 prejšnji bolnik, prirastka nobenega, tako da sedaj v Tuzli ni nobenega kolernega bolnika. V Gornji Tuzli se je okrajni zdravnik kot bacilonosec izoliral. V Gradašcu je 1 bolnik umrl, ostane jih še 5. V okraju Brčka so v Orašju trije novi slučajji, 1 bolnik je umrl, 1 ozdravel, ostane 7 bolnikov. V Vidovici 1 nov slučaj, vsega 4 bolniki. V okrajih Belina in Janje 2 nova slučaja, 4 bolniki so umrli, ostane 1 rekonvalescent. Hrvaška deželna vlada je promet z Bos. Gradiško, Kovačem, Bos. Brodom in Bos. Šamcem zopet odprla. Zabranjeno pa je še nadalje uvažanje surovega sadja iz Bosne in Slavonije. Tudi osebni promet je omejen na tri ure dnevno. Železniški promet je popolnoma prost.

Društva.

— Šentviško okrožje Orla, katero si je ob priliki hrvaško-slovenskega katoliškega shoda pri tekmi priborilo tretje častno mesto, priredi prihodnjo nedeljo svojo javno telovadbo združeno z veliko ljudsko veselico v Smedniku. Sodeluje domžalska godba ter domači pevski in tamburaški zbor. Pri srečolovu i. dr. bodo sodelovala dekleta v pristni narodni noši. Ker obeta biti slavnost zelo lepa, vabimo izletnike prihodnjo nedeljo v Smednik. Začetek ob polu štirih. V slučaju zelo slabega vremena se slavnost vrši drugi dan na praznik.

— Katoliško slovensko izobraževalno društvo v Dobu vladno vabi k društveni prireditvi, ki se vrši v nedeljo, dne 7. septembra 1913, po popoldanski službi božji pri Milajznovih. Spored: 1. Kimovec: Venček narodnih pesmi, poje ženski zbor. 2. Nagovor. 3. »Čevljar«, igra v treh dejanjih. 4. Deklamacija. 5. »Strahovi«, burka v enim dejanju. — Cene: Sedeži I. vrste 1 K, II. vrste 60 vinarjev, stolišče 40 vinarjev. — Pozor!

Prijatelje nedolžne zabave vabi dobska mladina k prireditvi, ki se vrši v istih prostorih na dan Malega Šmarna po popoldanski službi božji. Na dnevnem redu: petje, deklamacije, igri: »Jeza nad petelinom in kes« in »Ljubezzen Marijinega otroka«. Čisti dobiček te skromne prireditve je namenjen za popravilo kapelice pri Milajznovih. — Vstopnina nizka. Prijatelji mladine, pridite.

— Vincencijeva konferenca Karmelske M. B. Vodmat—Selo—Moste uljudno vabi na vrtno veselico, ki jo priredi na Mali Šmarn, dne 8. septembra t. l., pri g. Jos. Oražmu na Selu. Spored: Sviranje tamburaškega zbora. Šaljiva pošta z glavnim dobitkom 100 kg krompirja. Koriandoli. Igra: »Iz raznih stanov«. Kuplet. Paviljoni. Slaščičarna. Cvetličarna. Kavarna. — Veselica se začne ob 4. uri popoldne. Vstopnina za osebo 30 vin. — Ker se veselica priredi v prid revežem, se preplačila hvaležno sprejemo.

— Veselica na Dobravi. V nedeljo, dne 7. septembra 1913 se vrši veselica kmetijske podružnice za Dobravo pri Kropi in okolico v gostilniških prostorih g. Filipa Pogačnika na Dobravi z jako bogatim sporedom. Pri veselici sodelujejo iz prijaznosti kamnogoriški tamburaši. Za prosto zabavo je določeno bogato srečkanje, petje in različna dražba. Čisti dobiček je namenjen za zgradbo kmetijskega doma, kamor se bodo spravljala kmetska orodja te podružnice. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Štajerske novice.

š »Grazer Herbstmesse«. Svoj čas smó že v »Slovenca« poročali, da je vlada, oziroma kmetijsko ministrstvo dalo za vse-nemško prireditve »Herbstmesse« v Gradcu veliko podporo. »Herbstmesse« je uprizorjen od najhujših nemških zagrizencev, ki pa končno vtaknejo vsako leto lep dobiček v žep. Čemu troši vlada in Čeh dr. Zenker denar za take prireditve, ki nimajo za kmetijstvo nobenega pomena, ampak koristijo le nemškemu Gradcu? Ali ne bi raje vlada uporabila tiste tisočake za podpore ubogim kmetom cele Štajerske, ki so jim povodnji in viharji ter toča pokončali pridelke? Čemu graške bogataše z milijoni podpirati? — Ali bodo letos tudi Slovenci drli na »Herbstmesse« kot lani? Tam se skoro v vsaki kolibi pobira za »Südmarko« in »Schulverein«, tudi del dobička pripada tem družstvom.

š Iz srednješolske službe. Profesor na državni gimnaziji v Celju Janez Gangl je imenovan za profesorja na državni gimnaziji v Kremsu; Henrik Ločar pride kot profesor iz Frideka na drž. gimnazijo v Celje; Jos. Schweidler iz Lundenburga v Celje in Janez Reichert z Franc Jožefove realke na Dunaju na državno realko v Mariboru.

š »Slovenski Narod« — »Grazer Tagblatt«. Iz Ptujja nam poroča somišljenik: »Grazer Tagblatt« je takoj pograbil »Narodovo« kost in napada deželnega odbornika in državnega poslanca dr. Verstovška radi neke proste službe pri pošti, katero je mislil pridobiti za nekega Slovenca. »Narod« je seveda tako reč moral takoj obesiti na veliki zvon, da le Slovencev škoduje in pride potem še več nemškutarjev in nemškutaric k pošti. Ne vemo sicer, ali je dr. Verstovšek res pisal dotično pismo, ki ga »Narod« in »Tagblatt« citirata, a vsekako značilno je za slovenske liberalce, da hočejo Nemcem pomagati!

š Pod c. kr. patronanco. V št. 11ju v Slovenskih goricah imajo učiteljico Rošker, katera uživa posebno naklonjenost mariborskega okrajnega šolskega nadzornika g. Dreflaka. Ko so dne 28. avgusta primarsirali v št. 11j gostje iz rajha, da si ogledajo naselbine tamošnjih Südmarkinih protestantovskih švabov, bila je ravno omenjena učiteljica Roškar prva, ki je delala vse potrebno za »dostojen« sprejem »bratskih« gostov iz obljubljenega dežele. Kdor to ne verjame, naj čita »Marburger Zeitung« z dne 30. avgusta t. l. v članku »Die reichsdeutschen Gäste in Sankt Egydi und in Marburg.« In ta učiteljica poučuje na šentiljski slovenski šoli učiteljica, ki se sme imenovati provokatorična agitatorica za vsenemstvo, odpadništvo in Südmarko, ta učna moč poučuje slovensko dečo! In oblasti, posebno c. kr. šolski nadzornik vse početje te agitatorice mirno gleda! Ali ne, g. Dreflak, da zahteva Roškarca od slovenske dece, da jo mora samo nemško pozdravljati, v šoli nemško peti, nemško moliti, da govori čudno o slovenskih, sladko-medeno o »mili« nemščini! Prihodnjic jasnej!

š Kdo je kriv? Ljutomer, 4. septembra. »Slovenski Narod«, oziroma njegov ljutomerski dopisnik pravi, da je »v okrajnem zastopu slovenska večina bolj na papirju, ker na slovenski strani rine duhovščina zmognejše ljudi na stran, na nemškutarski pa se pošljejo v okrajni zastop najzmognejši ljudje, kar jih je na razpolago, in ti potem delajo, kar hočejo.« Tako »Narod«. S tem se pravi med vrstami: Samo mi liberalci imamo kaj soli v glavi, klerikalci so

sami omejevali. Kmetje, ki so v okrajnem zastopu — odlični naši Muropoljci — so torej v očeh liberalcev premalo brihtni, da bi se jih volilo v okrajni zastop, kaj šele, če se katerega izmed njih voli za načelnika ali okrajnega odbornika! Naj si naši Muropoljci zapomnijo besede liberalnega glasila, ki nekako smeši kmete in jih smatra za manj vredne kot so liberalni advokati, uradniki, liberalni učitelji ali pisarji. To natočevanje vas bo še drago stalo, gg. liberalci. Saj vemo za katerim grmom tiči zajec. — Da je slovenska večina tako majhna v okrajnem zastopu, kdo je kriv? Ali menda tudi duhovščina? Kdo nosi krivdo, da veleindustrija in trgovina ni v naših rokah? Kdo drugi kot liberalci! Saj si »narodna stranka« lasti delo za napredek obrtništvu in trgovini! Saj so »odlični« tih in javni liberalci imeli že od nekaj pri nas skrb za industrijo, obrt in trgovino. Zakaj pa je večina te prišla v nemškutarke roke?

Š **Umrl** je v Brežicah trgovski praktikant Karol Schwentner z Vranskega.

Književnost.

Vojnimir, ali poganstvo in krst. Povest iz časov pokrščevanja Slovencev. Spisal Josip Ogrinec. S to povestjo je otvoril profesor Iv. Grafenauer »Zbirko slovenskih povesti«, ki bo izhajala v založbi Katoliške Bukvarne v Ljubljani v zvezkih po 60 h. Zbirka bo nudila najdragocenejšo bisere slovenskega pripovedništva, prinašala bo povesti naših najboljših pisateljev, starejših in mlajših, in njih kratke životo-pise. Namen zbirke je jasno povedan na ovitku I. zvezka. Zbirka bo zaradi nizke cene dostopna tudi najrevnejšim ljudskim slojem in našemu dijaštvu.

Književno naznanilo. Te dni so bili do-liskani vsi moji samospeli v spremle- vanjem glasovirja, zbrani v dveh zvezkih pod naslovom »Djula bije« ter bom iste te-koči teden razposlal gg. prednaročnikom. Oba zvezka »Djulabij« staneta 8 K in se moreta samo pri meni naročiti. Kdor de- nar naprej pošlje, ne plača poštnine. V Zagrebu, 1. septembra 1913. Franjo Sera- fin Vilhar.

Primorske vesti.

p **Faidutti, deželni glavar goriški?** Tržaškemu »Piccolu« poročajo iz Krmina, da se tam z vso resnobo govori, da postane deželni glavar na Goriškem prošt Faidutti, njegov namestnik pa sodnik Fon.

p **Prevelika prijaznost avstrijskih oblasti nasproti italijanski vojni ladji.** V sredo jutraj okoli osme ure je priplula v puljsko vojno luko italijanska torpedovka. Privlekla je seboj naš torpedo, katerega je pred nekaj dnevi pri vajah izstrelila naša podmorska ladja št. 6. Izstreljeni torpedo takrat navzlic vsemu iskanju niso mogli najti. Med tem so ga morskimi valovi zanesli proti Benetkam, kjer ga je gori omenjena laška torpedovka našla. Laški torpedovki je poveljeval korvetni kapitan Valli, kateremu je izrekel pristaniški admiralat svojo zahvalo. V Pulju se že najstarejši ljudje ne spominjajo več, da bi bila kateri-krat kakšna laška vojna ladja v naši vojni luki, in se je občinstvu jako čudno zdelo, da se jo je pustilo pripluti ravno v o j n o luko. Morda gre res naša zanesljivost v tem oziru malo predaleč. Slabo bi bilo v resnici častništvo inozemskih vojnih ladij, ako bi take trenutke ne porabilo za opazovanja, katera znajo enkrat njih-ovim državam veliko koristiti.

p **Poslanci italijansko-liberalne stranke na Goriškem** so si ustvarili za deželni zbor klub, kojega predsednik je goriški župan Giorgio Bombig, tajnik pa dr. Valentin Pascoli.

p **Vilenica prestolonaslednika Rudolfa v Divači** bo v nedeljo, dne 7. t. m. svečano razsvetljena. Ker je jama oddaljena le 20 minut od kolodvora, ker stane vstopnina samo 1 krono in ker imajo vlaki od vseh strani ugodne zveze, je upati, da porabi lepo priliko mnogo izletnikov.

p **Za avstrijsko zračno brodovje** V nedeljo, dne 7. t. m. se bo vršilo v Gradežu slanje v korist avstrijskega zračnega bro-dovja. Pri tem bodo prodajali kolajne in razglednice, kojih dobiček gre v prid za-klada za gradnjo zračnega brodovja. — Kolajna je izvršil dunajski kipar Gurschner zelo okusno.

p **Kringa v Istri.** Zraven suše imamo neznosno vročino. Muh tudi ne manjka. Na Porečini so zopet nedavno porazli trte z grozljivim vred na treh krajih. Azijski barbarizem!

p **V Nabrežini** se vrši dne 7. septembra t. l. cvetlični dan v prid vseslovenskim visokošolcem. Ker sodelujejo pri tej pri-reditvi vsa društva, zato se tudi pričakuje od vseh Nabrežincev, da bodo to dobrohotno delo blagovoljno vpoštevali! S tem, da pomagata svojim, pomagata — sebi!

p **Zadušnica za puljske žrtve v Skadru.** Za žrtve, ki jih je zahteval ponesečeni strel iz topa v Pulju — med njimi je tudi

pokojni viceadmiral grof Lanjus — se je vršila žalna daritev tudi v Skadru. Kakor znano, je sedaj v Skadru bataljon sloven-skih fantov 87. pehotnega polka, ki stazijo Albanijo in Albance. In 87. polk garnizo-nira v Pulju. Zadušnice so se udeležili vsi evropski admirali, ki so sedaj v Skadru in pa oddelki njihovih čet.

p **Očim in pastorek.** V noči na torek je na cesti tik pred Piranom pobil do smrti svojega očima Mateja Hrasta mladenič Josip Benčić. Očim in pastorek se že od nekaj nista rada gledala in v oni noči je prišlo med njima najprej do prepira in nato do poboja. Mladi Benčić se je pri tem tako razvnel, da je popadel kamen, s katerim je ubil očima.

p **Velika vrtna veselica** se bo vršila v nedeljo, dne 7. septembra 1913 na vrtu gostilne »Gospodarskega društva« v Trstu pri Sv. Ivanu (poleg cerkve). To veselico se priredi v prid bolnim poštnim uslužben-cem ter vdovam in sirotam poštnih usluž-bencev. Spored, ki je v resnici bogat in za-mimiv, je sledeči: Koncert, petje (nastopi več pevskih društev in — prvič javno — tudi pevski zbor avstrijskih poštnih in brzo-javnih uslužbencev), tombola z mnogimi dobitki, šaljiva pošta, ribolov, muzej, sli-karski (fotografski) ateljé, umetniški ognji. Veselica prične ob 4. uri popoldne in traja preko polnoči. Vstopnina k veselici 50 stotink, otroci pod 10. letom so prosti vstop-nine. Ker je čisti dobiček te veselice na-menjen v podporo bolnim poštnim usluž-bencem ter vdovam in sirotam poštnih uslužbencev, se preplačila kakor tudi da-rovu za tombolo radovoljno sprejemajo.

Skrivnostna zadeva. Praški veletržec z živino Kuchar je letos spomladi pobe-gnil z neko mlado Pražanko. S sabo je odnesel 30.000 K, svojo ženo z otroci je pustil brez vseh sredstev. 3. t. m. se je Kuchar vrnil v Prago in se nastanil pri sorodnikih. Ko je mati dotičnega dekleta, s katero je bil Kuchar pobe-gnil, zvedela za njegovo vr-nitev, ga je šla vprašat za svojo hčer. Ku-char ji je rekel, da je dekletu tonilo v nekem švicarskem jezeru, kjer se je vozil z njo v čolnu. Mati je stvar naznanila policiji.

p **Odvetnik brez strehe.** Četrtekov »Piccolo« namiguje zelo skrivnostno, da se je hotel naseliti v Piranu slovenski od-vetnik, za katerega je iskala neka druga oseba primerne stanovanja. No, stano-vanje se je res našlo pri nekem »G. B.«, a ko je ta častiti G. B. izvedel, da bi imelo biti stanovanje za slovenskega odvetnika, ga je brzo odpovedal. In sedaj je »Piccolo« uverjen, da bodo vsi Piranci tako možki, da ne bodo dali strehe »slovenskemu združbarju«. Tako bo Italija rešena!

p **Istrsko maščevanje** si je zopet dalo duška v vinogradu Simona Peršuriča v okolici Poreča. Neznani lopovi so namreč eno preteklih noči porazili rewežu 1104 trte in eno oljko ter mu s tem povzročili skoro 1000 kron škode.

p **Samoumora.** V sredo proti polnoči je poklalo osebe enega najelegantnejših hotelov v Trstu zdravnika k mladi dami, ki se je bila zastrupila z neznanim stru-pom. Zdravnik je tujko, 24 let staro Emi-lijo Scolaro iz Turina, kmalu rešil in jo po-slal v bolnišnico. Vzrok poizkušenege samoumora je neznan. — Nekako isti čas pa se je v Rojano zastrupila 20 let stara Ivana Perničeva s fenilovo kislino in je kmalu nato umrla.

p **Krapi v furlanskih vodah.** V furlan-ski nižini je mnogo močvirnatih vod, ki so pripravne za rejo rib, zlasti lenih krapov. Koncem pomladi se je bilo društvo za povzdigore reje rib na Goriškem odločilo po-saditi število krapov v močvirnato vodo »Coloschi« blizu Ronkov, in sedaj se po-roča, da so se ti lenuhi izborno privadili novi domovini, kjer izborno uspevajo. Čež par let bodo imeli Furlani po takem vsako leto lep ribji pridelek.

Iz slovanskega sveta.

Češka zmaga v »čisto nemškem« Ja-bloncu. Preteklo sredo 27. t. m. se je vršil v Jabloncu obilen shod pekovskih pomoč-nikov tamošnjega pekovskega društva. Nemški kandidatje so dobili samo 48 gla-sov, dočim so se postavili Čehi z 90 glasovi. To je pač jaseen dokaz, da Jablonec n. N. ni tako nemško mesto kakor trdijo Nemci.

»Rusno Zrno« na Moravo. Dne 10. septembra pride na Moravsko eks-pedicija ruskih kmetov iz orlovske gu-bernije. Z njo vred pride predsednik suvalskega oddelka »Ruskega Zrna«, general A. Curikov. Ogleдали si bodo kmetijstvo v Brodku, Dobu, Tučapih, Čertoryji in Nenakonicah, kjer so za-posleni praktikantje »Ruskega Zrna«. Poleg tega obiščejo mestne obrtne za-vode, mlekarne, denarne zavode itd. Ostali bodo deset dni na Moravskem.

Poljski list v Moskvi. Kakor poročajo poljski listi, prične te dni v Moskvi v ured-ništvu R. Kwiatowskega izhajati poljski tednik z naslovom »Glos Polski«.

Bulgarski politiki v Brnu. Dne 29. av-gusta t. l. sta prišla v Brno dr. Mihalčev, docent na zofijskem vseučilišču in dr. Va-silev na svojem potu v Prago in dalje čez

Berolin v Petrograd. Njih popotovanje ima namen, informirati slovanske in časnikar-ske kroge o vprašanju narodne svobode v Macedoniji.

Prepovedani časniki. V Belgradu iz-hajajoči periodični časniki: »Balkan«, »Djavo«, »Radničke novine« in »Srpski strielac« so na temelju § 26. tisk. zak. pre-povedani v vseh v državnem zboru zastopanih kraljestvih in deželah.

Zatiranje Slovkov. Pred porotnim sodiščem v Budimpešti se bo zagovarjal Ivan Lilje, češ, da je hujskal proti Mad-zarom, ko je v »Slov. Denniku« kritiziral početje pomadžarujočega društva »Dem-ka«, ki bi rado pomadžarilo ogrske Srbe, Nemce in Slovake. Cerkveno sodišče ba-škega evangelskega seniorata je obsodilo Liljeja, ki je evangelski kaplan v Petrovcu, na premetitev z dosedanega mesta in na globo 250 kron. Cerkveno sodišče je prej discipliniralo kaplana kakor je bila ta za-deva sodnijsko razsojena.

Kako se na Ogrskem prodajajo kmečka posestva. V Nagy-Szanto v bi-harskem komitatu so se te dni prodajale nepremičnine kmeta Ivana Gacsi. Najprvo je bilo prodanih 20 oralov njiv, potem je prišlo na vrsto 5 oralov paš-nika. Vzklicna cena je bila 100 kron. Oglasil se ni nihče. Končno je zaklical licitator: »Pet oralov polja za 6 kron!« Sedaj se je oglasil notar Jožef Dienes. Odvetnikov zastopnik — mlad jurist di-jak — je ponudil 10 K; toda notar je protestiral, češ, da njegov konkurent še ni polnoleten — in polje je ostalo nje-mu: 5 oralov za 6 K!

Ogrski Slovaki na Velegrad. Dne 28. t. m., na dan sv. Venceslava, pri-dejo s posebnimi vlaki na Velegrad ogr-ski Slovaki. »Slovenské Ludove Noviny« so prinesle pod naslovom »Jubi-lujme« celo vrsto člankov, v katerih so bili ogrski Slovaki vabljeni na jubilej-no božjo pot na Velegrad. Z Velegrada pojdejo Slovaki na Sv. Skalko, da po-časte 900letnico svojega patrona sv. Blagoslava.

Prodiranje Čehov v Gornji Avstriji. Kakor znano, so Čehi v Spodnji Avstriji v ogromnem številu naseljeni ter imajo tudi svoje organizacije, časopise, šole, gospo-darske zadruge itd. Na enako premišljen način se sedaj naseljujejo tudi v Gornji Avstriji, kjer je že več čisto čeških vasi in je 253 kmečkih posestev v čeških rokah. Samo tekom letošnjega leta so kupili že krog 30 posestev od zadolženih nemških kmetov. Pri tem so zelo udeležene češke banke, ki imajo večkrat tudi izgubo, a jih to ne moti, ker vedo, da prehaja zemlja v češke roke.

Pomažariti jih hočejo. Naučni mi-nister je obvestil trenčanski stolčni urad, da bo na račun državnega prora-čuna za leto 1914 ustanovljenih v tren-čanski stolici (v kateri žive izključno Slovaki) 20 državnih mažarskih šol.

Z mažarskega »otoka svobode«. Neki Čeh v Slanici je hotel poslati de-nar po poštni nakaznici s slovaškim be-sedilom, ali trdnik ga je zavrnil z be-sedami: »Ne morem sprejeti denarja. Poštna nakaznica mora biti napisana le v mažarskem ali pa v nemškem je-ziku.« — To je že od sile, kar počenjajo Mažari s Slovaki.

Židovska gimnazija v Rusiji. Ru-ska vlada bo zgradila gimnazijo za ru-ske žide, da ne bodo silili na druge dr-žavne srednje ruske šole.

Ljubljanske novice.

lj »Šišensko prosvetno društvo« priredi v nedeljo dne 7. septembra 1913 veselico, ki se vrši na vrtu in v prostorih rojstne hiše našega prvega slovenskega pesnika Valen-tina Vodnika pri Kamnitni mizi v Zgornji Šiški. Vabimo! Začetek točno ob 4. uri po-poldne. Vstop prost.

lj **Umrl** je včeraj zvečer g. Krist- jan Šusteršič, ekspeditor južne železnice in pomožni uradnik c. kr. davčne administracije v pok., star 80 let. N. v m. p.!

lj **O Ivanu Hribarju** poročajo sara-jevski listi: »Državni poslanec doktor Ivan Hribar je iz Ljubljane došel sem.«

lj **Poizkušeni samoumor bivše učiteljice.** Bivša učiteljica Marija Pogač-nik, stara 28 let, stanujoča na Poljan-ski cesti šte. 54, je včeraj s samomor-ilnim namenom pila octovo kislino. Prepeljali so jo v bolnico, kjer se je zdravnikom posrečilo rešiti ji življenje. Obupnega dejanja so baje vzrok neka anonimna pisma.

lj **Delavci Parzerjeve tovarne** so sklenili tovarno v lastni upravi dalje voditi in dokončati naročena dela. Na ta način upajo priti do svojega nepreje-tega zaslužka, naročnikom bodo pa tu-di vsaj deloma zmanjšali škodo.

lj **Otvoritev nogometne sezone športnega kluba »Ilirija«.** Na praznik dne 8. t. m. otvori »Ilirija« svojo nogometno sezono s hrvaškim atletskim klubom »Croatia«. Nadalje se pogaja za dan 14. septembra t. l. z ljubljanskemu ob-

činstvu dobro znanim hrvaškim aka-demskim šport-klubom. Ker je stopila »Ilirija« v avstrijsko nogometno zvezo, igrala bo še to sezono z Grazer Sport-klubom, graškim Sturmom in Rapidom ter I. Fußball-Athletik-Sportklubom iz Celovca.

lj **Čigav je kruh?** Ko je včeraj zju-traj Ana Göstl, stanujoča v Ključavni-čarski ulici št. 2, prišla v drvarnico, je dobila na drvih 12 struc kruha, kateri je brezdvomno ukraden. Lastnik ga do-bi nazaj tam.

lj **Umrl** so v Ljubljani. Marija Do-linšek, branjevka, 73 let. — Pavel Pro-neg, topničar, 23 let. — Štefanija Hu-bat, hči deželnega oficijanta, 1 mesec. — Neža Zore, žena železniškega delavca, 61 let. — Ivan Miglič, delavec, 22 let.

lj **Tatvina na trgu.** Danes se je, ka-kor že več dni zaporedoma, zopet izvršila žepna tatvina na trgu. Ukrađena je bila denarnica branjevki Frančiški Zupančičevi s približno 19 K. Sumljiva tatvine je neka Frančiška Ambrožič, okoli 50 let stara, katera se je sukala okoli Zupančičeve. Tržni redar, ki je to opazil, je potem, ko je bila tatvina odkrita, izsledil osumljenko v neki gostilni. Policija je nato Ambrožičevo are-tirala, ker je imela pri sebi tri denar-nice.

lj **Po policijski tiralnici** iščejo Franceta Babiča, agenta, doma iz Kr-anja, ki je bil zadnji čas agent za pravo v ljubljanski okolici. Obsojen je bil na eno leto težke ječe, nakar je pobe-gnil.

Razne stvari.

Rezervistova tragedija. Rezervist Vasul Tomity se je minoli ponedeljek po šestmesečni odsotnosti vrnil domov k svoji družini v Mokrinu pri Temež-varu. Po veselem skupnem obedu je To-mity vzel puško in začel kazati, kako se z njo pri vojaki ravna. Krog nje-ga so stali trije otroci in žena z enolet-nim dečkom v naročju. Vsi so veselo gledali očeta; naenkrat se temu puška po nesreči izproži in svinčena zrna za-denejo dečka v materinem naročju v sence in oko. Otrok je bil takoj mrtev, mati pa le neznatno ranjena. Ko je To-mity videl, kaj je naredil, je začel ob-upno besneti in se hotel ustreliti. Na pomoč so prihiteli sosede, ki so ga ko-nečno ukrotili. Mož se je pomiril, a za-vedel se ni več: omračil se mu je um.

Poroka ekscralja Manuela. V sigma-rinškem gradu se je včeraj ob 10. dopoldne vršila civilna poroka bivšega portugalskega kralja Manuela s princezino Avgusto Vik-torijo Hohenzollernsko. Ob 12. uri je bila cerkvena poroka v cerkvi; poročal je kar-dinal Netto. Poročni govor je imel knez-opat iz Einsiedla dr. Bossard. Po kratkem zajutreku v gradu sta se novoporočca v avtomobilu odpeljala iz Sigmaringna.

Smrt dveh letalcev. Na vojaškem vež-bališču pri Briegu sta se včeraj na novomontiranem Rumplerjevem »Golobu« k po-izkusni vožnji dvignila v zrak poročnik Eggenbrecher od 5. drag. polka in poročnik Prins od 83. pešpolka, ki sta bila prideljena letalskemu oddelku. V višini 100 m se je leva nosilna ploskev odpela, aparat se je prekucnil in tresčil na tla. Oba častnika sta bila takoj mrtva in aparat razbit.

Okrađen ruski princ. Dne 2. t. mes. ponoči se je na policijskem ravnatelj-stvu v Benetkah zgledil 22letni princ Sergij Urusov iz Moskve in naznanil, da je bil med vožnjo z Dunaja v Benet-ke okrađen. Na Dunaju se je bil v nekem restavrantu seznanil z mlado damo, katero je povabil, da ga spremlja na potovanju. Ko sta se na potu naha-jala sama v železniškem vozu, mu je ženska ponudila likerja. Pil je in nato tako trno zaspal, da se je šele v Be-netkah prebudil. Zapazil je, da je »da-ma« medtem izginila, z njo njegov pr-stan z briljanti, vredna 120.000 kron — carjev dar —, dalje dragocena zlata ura z verižico, vredna 2500 K. Beneška in avstrijska policija se sedaj trudita, da bi tatice izsledili.

Koliko bo stal panamski prekop. Vlada severoameriških Zveznih držav je v washingtonskih dnevnikih objavila podatke o stroških za zgradbo panam-skega prekopa. Stroški so znašali do 30. junija letos poldrugo milijardo kron, celokupni stroški pa bodo znašali 1750 milijonov kron. Zanimivo je, za koliko so se inženirji pri proračunanju stroškov urezali. Ko so se Zvezne dr-žave leta 1901 lotile tega orjaškega dela, so strokovnjaki cenili gradbene stroške na 720 milijonov; pet let kasne-je je druga komisija celo izračunala, da bo zgradba stala le 695 milijonov. Leta 1908, ko so dela trajala že štiri leta in so se strokovnjaki seznanili z težkočami gradbe, je nova komisija proračunala stroške na 875 milijonov. V resnici pa bodo znašali stroški blizo dve milijardi. Prekop bo velikanskega pomena ne samo za Zvezne države, marveč tudi za svetovni promet, saj se

bo pot iz Liverpoola v San Francisco skrajšala za 9527, v Valparaiso za 4535 in v Auckland za 817 kilometrov.

Morilec priorja p. Kossaka. V Przemyslu so 3. t. m. zaprli nekega bivšega slugo umorjenega bazilijanskega priorja Kossaka v Zloczowu. Kolikor se je dosedaj dognalo, ni nobenega dvoma, da je priorja umoril ta človek.

Roparski umor v Galiciji. V neki vasi pri Wadowicah so roparji ponoči udrli v Plessersjevo gostilno, gostilničarja ubili, njegovo ženo težko ranili, nato pa hišo oplenili. Odnegli so 6000 K in mnogo dragocenosti. Dejanja so osumljeni trije kmetje iz iste vasi, ki so jih že zaprli.

Napad v sodni dvorani. Sodišče v Brodyju se je te dni pečalo z zadevo nekega mizarja Byazek in proti njemu razsodilo. Ko je Byczek slišal razsodbo, se je bliskoma vrgel na svojega nasprotnika in ga z bodalom zabodel v prsi; težko ranjenega so prenesli v bolnišnico. Biczeka so takoj zaprli.

Verdijev doprni kip odkrijejo v vestibulu mestnega gledališča na Reki. Kip je delo florentinskega kiparja Jožefa Grazioni.

+ **Gg. govornikom in referentom slovensko-hrvatskega katoliškega shoda** v Ljubljani. Prosimo vse one slavnostne govornike, slovenske in hrvatske, kojih govori iz ozirov na prostor niso bili v »Slovenca« v celoti objavljeni, in konečno one gg. referente v odsekih, katerih poročila so bila v »Slovenca« podana istotako samo v ekscerptu, kakor tudi govornike na pedagoškem kongresu, naj bi svoje govore in poročila čim preje močje vpslali uredništvu »Slovenca«, da se sestavi uradno poročilo o slovensko-hrvatskem katoliškem shodu. Istotako naj se nam vpošljejo referati referentov v hrvatskih odsekih kakor tudi resolucije, sprejete v hrvatskih odsekih!

Gospodarstvo.

— **Vinska letina na Tirolskem.** Letos je na Tirolskem izredno dobra vinska letina. Grozdja je toliko in tako lepega, da niti najstarejši ljudje ne pomnijo takega. Ker je še lanskega pridelka precej v zalogi, je dejal neka trgovec z vinom, da bodo letos cene vinu padle za 15 do 20 K.

— **Žetev na Ogrskem.** Ogrski poljedelški ministar cenil pridelke pšenice na 41-4, rži na 12'96, ječmena na 16'60 in ovsu na 14'29 milijonov met. stotov proti 47'17, 13'75, 15'21 in 11'14 mil. met. st. lanskega leta. Pridelke koruze se cenil na 46'65 proti 44'88 in krompirja na 51'60 proti 53'80 mil. met. stotov lanskega pridelka. Pesa se cenil na 48'60 proti 47'96 mil. met. stotov lanskega leta.

— **Dobavni razpis.** C. in kr. vojaško oskrbovalno skladišče v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da kupi c. in kr. intendantca 3. voja v Gradcu po trgovskem običaju naslednje množine trdega in mehkega lesa za kurjavo in sicer: ja skladišča v Mariboru 1740 m³ trdega lesa, za skladišče v Celovcu 1100 m³ trdega in 600 m³ mehkega lesa, za skladišče v Gorici 600 m³ trdega lesa, za skladišče v Pulju 3300 m³ trdega lesa in za skladišče v Beljaku 370 m³ trdega lesa. Tozadevne ponudbene razprave se bodo vršile in sicer v Mariboru dne 13. septembra, v Celovcu 23. septembra, v Gorici 30. septembra, v Pulju 17. septembra in v Beljaku 26. septembra 1913 pri ondodnih c. in kr. vojaških oskrbovalnih skladiščih. Sprejemajo se le pismene ponudbe, ki morajo najkasneje do 9. ure dopoldne onega dne, katerega se vrše ponudbene razprave, dospeti k navedenemu oskrbovalnemu skladišču. Dobavni razpis je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Izpred sodišča.

Nepoboljšljiv tat. Kakor se je dognalo, je bil Karol Schindler, 22 letni strojni kurjač iz Vratislave v Pruski Šleziji, že opetovano zaradi tatvine kaznovan. Koncem meseca junija t. l. je prišel iz Nemčije v Avstrijo z namenom, da si v Trstu poišče dela. Med potjo je pri raznih organizacijah in pri svojih tovariših dobival podpore. Dne 2. avgusta t. l. je prišel iz Zidanega mosta na Savo. Tam je opazil, da je železniški čuvaj Janez Oblak s svojo rodbino zapustil čuvajnico. To priliko je obdolženec porabil, da je brez velikega truda odprl čuvajnico in izmaknil 386 K gotovine, žepno uro, dva tolarja, dve zavrtni verižici itd. Schindler prizna tatvino. Sodišče ga je na poldruge leto težke ječe obsodilo, po prestani kazni se bo pa iztirjal iz Avstrije.

Zadnje vesti.

TUDI NEMČIJA SE VMEŠAVA V REGNIKOLSKO VPRAŠANJE?

Berolin, 5. septembra. Današnja Vossische Zeitung govori o veleprijetnem sprejemu vojvode Abruskega in italijanskega generala Pollio, ki sta prišla v Nemčijo, da prisostvujeta velikim vojaškim vajam, ter povdarja, da so izredne časti, s katerimi sta bila sprejeta, dokaz pristranskega prijateljstva, ki vlada med Nemčijo in Italijo. Takoj nato pa govori »Vossische Zeitung« tudi o odlokih tržaškega namestništva v varstvo pravic avstrijskih državljanov v tržaški občinski službi. List povdarja, da se Nemčija vsestransko prizadeva, da bi se preprečila vsaka skalitev prijateljskih odnosov med zaveznicami v trozvezju in da je nemška vlada z ozirom na težkoto, ki so nastale vsled tržaških namestništvskih odlokov, storila vse, kar je bilo v njenih močeh, da se najde taka rešitev te zadeve, ki bi mogla zadovoljiti tudi Italijo ter je v tem zmislu intervenirala pri avstrijski vladi.

(Nemčija, ki nam je v Springeju odpovedala svojo pomoč za aktivno balkansko politiko, nas glede Albanije jako rezervirano podpirala in nas končno glede revizije bukareškega miru pustila popolnoma na cedilu, se vtika zdaj še v vprašanje, ki nima z resničnimi interesi trozveze nobenega stika in Nemčijo še manj briga nego Italijo!)

ITALIJA GROZI DALJE IN HOČE SPRAVITI REGNIKOLSKO VPRAŠANJE PRED INTERNACIONALNO RAZSODIŠČE!

Rim, 5. septembra. Italijanska vlada še ni zadovoljna z rezultatom njenih prizadevanj glede Hohenlojevih dekretov. Med Rimom in Dunajem se s pomočjo Nemčije vrše dalje pogajanja v tej zadevi. Ako Avstrija Italije popolnoma ne zadovolji, bo Italija skušala spraviti stvar pred haško razsodišče, češ, da se ne gre za notranjo zadevo Avstrije, ampak za stvar mednarodnega prava. Italija pa upa, da bo rimski avstrijski poslanik Merey, ki se je podal na Dunaj, stvar v zadovoljstvo Italije uradil, tembolj, ker cesar odredb Hohenloja baje ne odobruje (po mnenju Lahov). Zvoljlo Italije povečuje tudi nepotrđitev tridentinskega župana, čeprav je to izključno notranja zadeva Avstrije. Avstrija naj se spomni važnosti in pomena trozveze. »Secolo« se zaganja celo v ustanovitev slovenske gimnazije v Gorici in svari Avstrijo pred »panslavizmom«!

FRANCOZI O TRŽAŠKIH NAREDBAH.

Pariz, 5. septembra. »Temps« se bavi z Hohenlojevimi naredbami in meni, da nobeden v Italiji ne misli na to, da bi se Trst kdaj priklopil Italiji, ampak da je Italiji le na tem, da se ohrani laški značaj avstrijskega Primorja.

TRIDENTINSKO ŽUPANSKO VPRAŠANJE.

Trident, 5. septembra. Cesarski odlok, s katerim se je odrekla potrđitev izvolitve grofa Maksimilijana Mancija za mestnega župana, je bil danes dostavljen občinskemu svetu. Odlok ne navaja nikakih razlogov, temveč le naznanja suho dejstvo. Občinski svet bo še enkrat sklican k seji. Da bi se preprečil razpust občinskega sveta, skušajo pridobiti posl. Tambosija za to, da bi sprejel župansko mesto.

TRIJE LAHI OBTOŽENI VELEIZDAJE.

Trident, 5. septembra. Trije mladeniči, ki so tu, ko se je peljal mimo laški kralj v Trident, na progi postavili transparent z napisom »Viva il ré d' Italia« in so jih zaprli, so zdaj obtoženi veleizdaje.

ČEŠKE ZMEDE.

Prag, 5. septembra. Choc in Sokol sta izstopila iz skupnega odbora čeških deželnozborskih poslancev, ker mladočeška stranka nastopa za spravilo pogajanja z Nemci.

GALIŠKA KRIZA.

Dunaj, 5. avgusta. Danes je prispejala na Dunaj deputacija poljske ljudske stranke, ki bo imela jutri konferenco z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom v zadevi znanega spora med poljsko ljudsko stranko in gališkim namestnikom pl. Korytowskim. Poljska ljudska stranka bo zahtevala od vlade garancije, da gališki namestnik ustavi dosedanje svoje sovražnosti proti stranki. Od izida te konference je odvisno nadaljnje stališče poljske ljudske stranke v deželnem zboru gališkem in državnem zboru. Če vlada ne ugodil želji stranke, grozi poljska ljudska stranka, da izstopi iz državnozborskega poljskega kluba ter stopi v najstrožjo opozicijo. Če se to uresniči, bo moral minister Dlugocz odstopiti, vendar pa sklep stranke še ni definitivni, ampak se bodo vršila še nadaljnja tozadevna posvetovanja.

SVETI OČE.

Rim, 5. septembra. Papež se je lahko prehladil, kljub temu vztraja sv.

oče na tem, da milanske romarje osebnostno sprejme.

KONGRES ZA VARSTVO MLADINE.

Solnograd, 5. septembra. Danes je dr. Heinrich poročal o delu otrok. Dolge debate sta se udeležila tudi dr. Ofner in dr. Freidjung. — Odsek za prisilno vzgojo je otvoril bivši naučni minister Marchet.

ZIONISTI SE NE RAZUMEJO.

Dunaj, 5. septembra. Na kongresu Zionistov je prišlo do takih kralavol, da je predsednik sejo moral zaključiti.

NEOPRAVIČENA BOJAZEN GLEDE DEDEGAČA.

Atene, 5. septembra. Vprašanje Dedegača nima v sebi nobene nevarnosti, vsaj ne kar se tiče Grčije. Vse nasprotnosti so pretirane antastične kombinacije. Balkanski mir ni ogrožen, naj se odrinsko vprašanje reši med Turčijo in Bulgarijo tako ali drugače.

ARNAVTSKI KORESPONDENCI NI VE-LIKO VERJETI.

Rim, 5. septembra. Tu se povdarja, da je vest dunajske »Albanske korespondence«, da so črnoгорski vojaki zavzeli vas Vuntaj pri Gusinju in ljudi klali, jako neverjetna. Vuntaj pripada po sklepah posla-

nikov Crnigori in je po vsej priliki tudi v njeni dejanski posesti.

VPRAŠANJE GROZOVITOSTI NA BALKANU.

Sofija, 5. septembra. Bulgarska vlada je zastopnikom tiska izročila obširen komunik, v katerem izjavlja, da slejkoprej zahteva mednarodne preiskave grozot na Balkanu. Divjaštva niso počenjali tolike Srbi kakor Grki. Bulgarska vlada predlaga, da se taka komisija sestavi.

NESREČA V GORAH.

Inomost, 5. avgusta. Na »Habichtus« so našli praške turiste: dr. Steinerja in Herberta Melana lahko ranjenega, Fritz Melana, srednješolca, pa mrtvega. Slednja dva sta sinova dvornega svetnika Melana.

Tržne cene.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta, 5. septembra 1913.

Pšenica za oktober 1913	11'27
Pšenica za april 1914	11'81
Rž za oktober 1913	8'43
Oves za oktober 1913	7'91
Koruza za september 1913	8'34
Koruza za maj 1914	7'41

IZJAVA.

Podpisano društvo izjavlja tem potom, da je g. Davorina Franciča odslovilo, torej nima več pravice delovati za društvo, na kar se slavno občinstvo opozarja. 2685

Dobrotvorniteljno društvo »Blagodat« v Ljubljani.

Golša

se da hitro odstraniti brez joda in medicin s sredstvom, ki ga je izumil neki ozdravljenec sam. Obrnite se zaupno na kemični laboratorij PARACELUS STERNBERG, MORAVA Vprašanjem naj se priložita dve znamki. 1731

Dekle

se sprejme takoj v trajno delo, ki je izurjena v pletenju na pletilni stroj, izdelovanju nogavic, rokavic, jopic in drugega. Plača po dogovoru. Naslov pove uprava pod št. 2681 (Znamka!)

Pridnega, samskega

MLINARJA

potrebuje za kmečki mlin Ivan Miklavčič, posestnik in mlinar v Podnartu, Gorenjsko. 2682

Zaročenci

po slovitom literarnem romanu Alek. Manzoni.

6 dejanj, predavanje 2 uri.

Primerno za mladino. Sobota 6., nedelja 7., ponedeljek 8. in torek 9. sept.

Predstave ob 3., 5., 7. in 9., v nedeljo ob 10^{1/2} dopold.

Kinematograf »Ideal«.

Zahvala.

Rodbina umrlega deželnega odbornika gosp. profesorja

Franceta Robič

se zahvaljuje za izredno, navadno mero presejajočo čast in naklonjenost, katero so izkazali znanci in prijatelji rajnemu na poslednji njegovi poti.

Sosebno jo veže dolžnost zahvaliti se ekscelenci visokorodnemu, grofu Clary in Aldringen, c. kr. namestniku, kakor ekscelenci visokorodnemu grofu Edmundu Attems, deželnemu glavarju, katera se nista zadovoljila z oficialno izkazano častjo pri priliki blagoslovljanja pozemeljskih ostankov v Mariboru, marveč katera sta se potrudila na daljno pot v Lembah do odprtega groba.

Ista hvala velja vsem deželnim odbornikom, državnim in deželnim poslancem, zastopništvu mesta Maribor, zastopništvu različnih okoliških občin, zastopništvu zdravniške zveze, kmetijske družbe, učiteljskih organizacij, usmiljenih sester, šolskih sester, zastopništvu deželnih uradnikov, kakor sosebno deželnih bolnišnic.

Zahvala velja kakor vodstvu kmetijske zveze, tako Narodne stranke; isto velja darovateljem prekrasnih vencev.

Zahvala gospodu dr. Jankoviču, državnemu in deželnemu poslancu, kakor gospodu Antonu Godec, učitelju v Lembahu, za ginljive besede.

Zahvala častiti duhovščini, zahvala pevcem Narodne čitalnice v Mariboru.

Zahvala vodstvu bolnišnice v Mariboru, sosebno prisrčna hvala gospodu dr. Urbacek-u za izredno ljubeznivost, izkazano povodom boleznih in smrti rajnega.

V Lembahu, dne 3. septembra 1913.

2678

H katoliškemu shodu.

SESTANEK KONGREGANISTOV.

v ponedeljek ob treh popoldne v kapeli Alojžišča.

Udeležba je bila lepa. Prvi je narodušeno govoril zastopnik goriške kongregacije g. dr. Ivo Česnik: Pomen kongregacij za inteligenco v sedanjem času. Slišali smo te le misli: Intelligentnemu, tudi katoliško mislečemu možu v naših dneh ni lahko živeti krščansko. Ves veliki svet, v katerem živi, in ves milje, v katerem se giblje, je krščanstvu nasproten. Temu vplivu se — sam — ne more popolnoma odtegniti. Če vrhoteka nikoli ali pa le redkokdaj kaj božjega sliši in nabožnega ne bere, mora krščansko življenje usahniti, ker nima hrane. Zato potrebuje izobraženec naših dni neke zaslonbe, neke opore, ki mu pomaga izvrševati verske dolžnosti, in to je — kongregacija.

V imenu hrvatskih družb je lepo govoril jezuit P. Stipković iz Zagreba »o apostolskem delu kongreganistov«.

Nato govori dr. Ivan Grafenauer o predmetu: Versko življenje — podlaga katoliški akciji. Izvaja v glavnem sledeče:

Včerajšnji dan je bil dan manifestacij, današnji in naslednji dnevi pa so dnevi notranjega, programatičnega dela; treba je v marsikateri zadevi jasnejše določite cilja, treba odprave napak itd.; naslednja leta pa naj vidijo izvršitev naših sklepov. Delo katoliškega shoda se mi zdi simbol vsega našega dela. Tudi tu je treba manifestacije, dela namreč na zunaj, dejanja in gibanja (akcije in agitacije), treba je tudi poglobitve v notranjost, poglobitve v resnice katoliške vere, da ne izgubimo cilja izpred oči, treba pa tudi dela, neutrudnega, vztrajnega dela, treba je življenja po katoliški veri. Brez tega bi bilo prazno in brezplodno tudi naše zunanje delo, kakor bi bil katoliški shod brezpomemben, ko ne bi hoteli izvršiti njegovih sklepov.

Veseli je bilo včeraj gledati tisoč in tisočglavo množico na Kongresnem trgu, kako je med mašo umolknil vsak glas in je sveta tihota zavlada nad obširnimi z ljudstvom napolnjenim prostorom, ko je bilo vse zatopljeno v sveto dejanje pred oltarjem, in se rado vedneži po oknih in cestah si niso upali kaliti tega svetega miru. Odkod ta red in mir, ta dostojnost verske manifestacije? To je uspeh mnoge in mnoge dela, zlasti dela navidezno neznanega, dela za verske ideale po Marijinih družbah in izobraževalnih družbah, v spovednici in na prižnici, v kmetiški hiši in na polju, dela cerkvenih dostojanstvenikov, župnikov, kaplanov in študentov, slovenskih mož in žena, mladeničev in deklet. To je zdrav in trden temelj, ki se ne razruši od danes do jutri, temelj življenja po veri. Brez moči, ki jo ima z gled na brez sile verskega prepričanja ne bi bilo takega uspeha.

Ni bilo vedno tako. Le pogeljmo v čas pred letom 1848, v čas, ko se je blagi Friderik Baraga zaradi svoje verske gorečnosti moral umakniti v Ameriko. Kakšno je bilo tačas slovensko ljudstvo? Verno je bilo res — iz navade, a tudi praznovorno, hodilo je res v cerkve — a tudi na poboje in pijančevanje, hodilo je tudi na božja pota — čisto bolj plesat nego moliti. Boljše je postalo šele, ko je prihajala drugače vzgojena duhovščina in božji besedi dajala podporo svojega lastnega dobrega zgleda, življenja po veri. V ja v nem življenju pa verska misel še dolgo ni postala vir novih misli, novih idej in plodnega dela za dušni prospek ljudstva in za socialno dobro njegovo. V voditeljih, n. pr. Bleiweisove dobe, je bilo šestokrat malo globokega verskega prepričanja in verskega življenja, zato so smatrali versko idejo zgolj za idejo konservativnosti, ne za to, kar je, eminentno vero napredka, ki hoče, da se posameznik čim najbolj približaj nedosežnemu idealu Kristusu, družba pa in država istotako idealom njegovih nauk o ljubezni do Boga in bližnjega. Napredka ni bilo. Ta se je začel šele, ko so se voditelji našega ljudstva otresli predsodkov okorelega konservatizma in proglasili javno in glasno vero za svoje vodilo v javnem in zasebnem življenju. Bilo je to za časa prvega slovenskega katoliškega shoda. Začel se je tedaj srditi boj zoper očeta prvega slov. katoliškega shoda, Missijo ter Mahničarja in zoper njune učence ter privržence. Začeli so se napadi najbolj osebne vrste, najmanjši osebni pregrešek se je obesil na veliki zvon in razglasil po slovenski zemlji. Našim voditeljem in somišljenikom je bilo treba

lepega zgledega življenja, sicer so morali na sramotni oder. In bilo je dobro tako. Nasprotniki so hoteli sicer zlo, a kar so storili, je bilo dobro, naše vrste so se izčistile in očistile, osebno čisto življenje, življenje po veri je bilo pogoj, da je smel biti naš pristaš, drugačnega naši nasprotniki niso trpeli. In to življenje po veri je povzdignilo vse slovensko katoliško ljudstvo.

A že se začno kazati tudi senčnate plati. Zmagali smo v znamenju križa in prišli do moči; ne velja več staro načelo: »leberalcem groš, klerikalcem pa loof«, zdaj ni ravno slabo, če je človek pristaš S. L. S. To pa je privabilo k nam kakor večje k luči ljudi, ki niso našega svetovnega naziranja. Glede se semtertje premalo na to, ali je bila konvazija odkrita in poštena, ali pa samo politična in navidezna, premalo na to, ali je dotičnik tudi pozitivno veren, ali izpolnjuje svoje verske dolžnosti, zakaj ne smemo se zadovoljiti samo s tem, da je kdo le naš politični »pristaš«. Politično v resnici naš more biti zanesljivo in trajno samo tak, ki je tudi po verskem prepričanju naš. To versko prepričanje pa moremo razvideti samo iz izvrševanja krščanskih dolžnosti. In kaj šele, ako bi se kak tak sebičnež dokopal do visokega mesta? Izrabljal bo v kvar naši stvari, v svojo osebno korist.

Versko življenje mora biti nam in voditeljem ne zadnja, ampak prva zadeva in sicer tudi, kolikor se tiče zasebnega življenja. Kako naj se ohranimo drugače čiste v tem vrvežu javnega in političnega življenja, kjer igrajo tako odločilno vlogo človeške strasti, kako naj se obvarujemo samogoltnosti in častilakomnosti, oholosti in preziranja drugih, ako ne pristopamo, mi nevedni grešniki, kakor najpreprostejša ženičica večkrat k viru vse moči in kreposti, k mizi Gospodovi, okrepčat se s presveto Evharistijo za vztrajno izpolnjevanje Gospodove volje? Kdor tega ne dela, izgubi zmisel za versko življenje, njegov značaj začne propadati, napuh je navadno prvi znak, in kmalu je suha veja na vinski trti Gospodovi. Da ostane v naših srcih, v srcih duševnih in političnih voditeljev, živa vera v krščanske ideale, da ostanejo v našem življenju tudi dejanja po teh idealih in za te ideale, treba nam je vsem verskega življenja.

Naša naloga pa, tovariši kongreganisti, je ta, da z apostolstvom dela, z vabečo besedo in živim zgledom ter z apostolstvom molitve delamo na to, da versko življenje pri nas ne začne hirati, marveč se poglubi in okrepi!

V imenu poljskih kongregacij je pozdravil zbor p. Henrik Haduch iz Krakova, v imenu hrvatskih frančiškan P. Gjurio iz Vukovara, v imeu čeških profesor Otakar Tauber.

Debata je bila živahna in so se je udeležili prof. Modić, prof. Grafenauer, P. Valerijan Učak, župnik Grašič, dr. Srebrnič, S. Schöff, Lončar in Dostal. Izrekla se je marsikatera praktična misel. Med drugimi sledeče: Katoliški akademiki naj se vrnivši se z univerze pridružijo obstoječim kongregacijam za inteligenco v domovini (v Ljubljani ali v Gorici) in sicer tudi, če ne bivajo v teh dveh mestih, da le časih, kadar morejo, pridejo k shodu, sicer so le moralno zvezani s kongregacijjo. Istotako naj store katoliški učitelji po deželi; njih izgled med ljudstvom bo zelo dobro vplival. — Koristne bi bile duhovne vaje za inteligenco. — V Ljubljani naj bo vsako leto skupen sestanek moških kongregacij. Velike važnosti so izven-cerkveni družabni sestanki, pri katerih kongreganisti sami govore. — Kongregacije naj napravljajo časih skupne izlete, romanja ali sicer kako drugače javno izpričujejo svojo vero.

Na podlagi teh razgovorov so se sprejele sledeče

resolucije:

1. Marijine kongregacije so v naših časih najprikladnejše sredstvo za gojenje verskega življenja med moštvom, zlasti med meščanstvom.

2. Slovensko katoliško misleče moštvo, zlasti katoliška inteligenca, se v ljudno opozarja in pozivlje, da se čimprej oklene kongregacij.

3. Slovensko in hrvatsko katoliško dijaštvo se opozarja na obstoječe kongregacije v domovini ter jih prosi, naj se jim po dovršenih študijah pridružijo.

KNJIGOTRŽTVO.

Juvarčić, Učna knjiga francoskega jezika. Za srednje in njim sorodne šole in za samouke. »Katoliška Bukvarna.« I. del vez. 2 K 50 vin.

II. del z mnogimi slikami in načrtom Pariza vez. 3 K.

Velika prednost Juvarčićeve učne knjige je ta, da ni prikladna zgolj za šolo,

ampak tudi za samouke, ker je tako pregledno in praktično sestavljena, da se bo iz nje lahko vsak sam brez tuje pomoči privadil francoskemu jeziku. Pravila za izgovorjavo so izborna in istotako način vaj in nalog.

NAROČAJTE SE ŽE NAPREJ NA POROČILO O HRVAŠKO-SLOVENSKEM KATOLIŠKEM SHODU!

Udeležencem katoliškega shoda in vsem, ki jim je pri srcu prospek katoliške misli, priporočamo, da se že sedaj zglasijo kot naročniki na »Poročilo o katoliškem shodu«. — Poročilo bo za vsakega, ki se bavi s socialnim vprašanjem današnjega časa, velike važnosti; vsebinsko vrednost tega dela bodo dvignile tudi mnoge umetniške slike in bogata zunanja oprema. — Kdor si želi omisliti to poročilo, naj naznani to takoj ali najpozneje do 10. septembra Katoliški Bukvarni. — Udeleženci, ki se pravočasno zglasijo, bodo namreč dobili poročilo za zelo nizko subskripcijsko ceno.

Prekrasne škatlje (doze)

ki smo jih prvotno dali napraviti namesto drugih daril za naše odjemalce, razpošiljamo odslej splošno. Napravljene so po umetniških načrtih iz močne pločevine, zunanost pa je starosrebrna imitacija, in razpošiljamo take škatlje, napolnjene z rženo kavo, v skupni teži 5 kg za K 4-50. Poštino trpimo sami. Glede na kako nesporazumljenje opozarjamo na to, da razpošiljamo škatlje samo dokler bo še kaj te pičle zaloge. Prosimo za skorajšno naročitev.

Oldřich Vítáček, Praga, Karlín 2, Češko.

Serravallo

železnato Kina-Vino

Higienična razstava na Dunaju 1906:
Državno odlikovanje in častni diplom k zlati kolajni.

Povzročja slasti do jedi, okrepča živce, zboljša kri in je rekonvalescentom in malokrvnim zelo priporočeno od zdravniških avtoritet.

Izborni okus.

Večkrat odlikovano.

Nad 8000 zdravniških spričeval.

J. SERRAVALLO, c. in kr. dvorni dobavitelj
— TRST-Barkovlje. —

Sanatorium Emona v Ljubljani, Komenskega ulica 4.
Privatno zdravilišče za notranje in kirurške bolezni. — Porodnišnica. — Medicinalne kopeli.
Lastnik in šef-zdravnik: Dr. Fr. Dergano, primar. I. kir. odd. drž. boln.

Prvo kranjsko podjetje
za izvrševanje umetnega vezanja
in trgovina ročnih del

J. Repše & I. Jeršek
Ljubljana, Kongresni trg številka 5.

Zaradi velike zaloge se pričeta dela Izvrševanje društven. zastav, trakov po tovarniških cenah prodajo. :: :: ter vseh cerkvenih paramentov.

Belo vezanje. — Predtiskarija.

Obvezano nizke cene. — Zunanja naročila se točno izvršujejo. — Ugoden nakup priložnostnih daril.

Štev. 1146/m. š. sv.

Razglas.

Šolsko leto 1913/14 se prične na mestnih ljudskih šolah ljubljanskih dne 16. septembra 1913

s klicanjem sv. Duha in potem takoj z rednim šolskim poukom.

Vpisavalo se bode v zmislu § 33. dokončnega šolskega in učnega reda dne 13., 14. in 15. septembra 1913 v šolskih poslopih in sicer: dne 13. in 15. septembra od 8. do 12. ure popoldne in od 2. do 4. ure popoldne, dne 14. septembra pa samo od 9. do 12. ure dopoldne in sicer: za I. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju v Komenskega ulici št. 19; za II. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Cozjovi cesti št. 5; za III. deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21 (II. nadstropje); za IV. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju Na prulah št. 13; za mestno trirazrednico na Barju v šolskem poslopiju na Karolinski zemlji št. 40; za mestno nemško deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21 (pritličje); za mestno slovensko dekleško šolo v šolskem poslopiju na Sv. Jakoba trgu št. 1; za mestno nemško dekleško šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 19.

Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani se v mestne šole ne bodo sprejemali.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

dne 1. septembra 1913.

2663

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Odgovorni urednik: Jožef Gostinčar, državni poslanec.

Baška!

v zelo prijaznem zalivu otoka Krk v Istri s svojim katoliško-hrvatskim prebivalstvom in za peš izlete zelo prikladno okolico, vabi vse one Slovence, ki si še doslej niso mogli privoščiti oddiha, v svoje dobro urejeno

morsko kopališče.

Morje plitvo, obrežje peščeno, namešano s sipo. Ob sedanjem najlepšem vremenu ugodno za kopanje do konca septembra.

Ravnokar se je pričelo v Baški zdravljenje z grozdjem.

Na razpolago cena stanovanja z dobro hrano. V mestu župnija, zdravnik, pošta. Vsakdanja poštna zveza s Krkom. Parobrodna zveza z Reko. 2616

Vsa podrobna pojasnila daje v imenu kopalniške uprave radevolje nje tajnik:

Ante Tudor, lastnik hotela „Velebit“.

1 poštni zavitek

(3 kg netto)

popolnoma naravnega

sirupa iz malin

pošlje franko po pošt-nem povzetju za K 5-60 c. kr. dvorni založnik lekarnar G. Piccoli, Ljubljana, Kranjsko. Pošilja se tudi v sodčkih in v sterilizir. steklenicah.

3961

Enonadstr. hiša v Sp. Šiški

št. 118, blizu drž. kralodvora, s 6 stanovanji, je na prodaj. Obrestuje se po 6% davek je tu že odračunan. Cena 20.300 K. 5000 K dolga ostane lahko na hiši. 3601

Hiša

obstoječa iz štirih stanovanj in vrtom se poceni prodaja, v Rožni dolini št. 227, cesta IV. pri Ljubljani. 3662

Gospodilna išče pri boljši družini 2645

hrano in stanovanje

Ponudbe do 10. t. m. pošto ležeče 27.